

145232

“İLKÖĞRETİM OKULLARI MÜZİK EĞİTİMİNDE MATERYAL GELİŞTİRME”

HÜSEYİN ÖZTÜRK

145232
T.C.

Dokuz Eylül Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Danışman

Prof. Memduh ÖZDEMİR

Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Bölümü Müzik Öğretmenliği Programı
İçin Öngördüğü
YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak hazırlanmıştır

İZMİR

2004

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “İlköğretim Okulları Müzik Eğitiminde Materyal Geliştirme” adlı çalışmanın tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve kaynak olarak yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

21/06/2004

Hüseyin ÖZTÜRK

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼ę¼'ne

İşbu çalışmada, j¼rimiz tarafından G¼zel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı M¼zik
đretmenlięi Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Bařkan (Danışman).....

Prof. Menduh Öđener

¼yeProf.....H.....Talas.....Kılıç

H. Talas

¼yeYrd. Doç. Dr. Vesike Yıldış

Vesike Yıldış

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen đretim ¼yelerine ait olduğunu onaylıyorum.

21.7.2004

Prof. Dr. Sedef GİDENER

Enstit¼ M¼d¼r¼

YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ

TEZ VERİ FORMU

Tez No :.....

Konu Kodu :.....

Üniv. Kodu:.....

Tez Yazarının

Soyadı : ÖZTÜRK

Adı : Hüseyin

Tezin Türkçe Adı : “İlköğretim Okulları Müzik Eğitiminde Materyal Geliştirme”

Tezin Yabancı Dildeki Adı: “Material Development of Music Education in Primary Schools”

Tezin yapıldığı

Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi

Enstitü : Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Yıl : 2004

Diğer Kuruluşlar :

Tezin Türü :

Yüksek Lisans

Doktora

Tıpta Uzmanlık

Sanatta Yeterlilik

Dili : Türkçe

Sayfa Sayısı: 54

Referans Sayısı:

Tez Danışmanlarının

Ünvanı Adı Soyadı : Prof. Memduh ÖZDEMİR

Türkçe Anahtar Kelimeler:

1- Materyal Geliştirme

2- Müzik Eğitimi

3- İlköğretim Okulları

İngilizce Anahtar Kelimeler:

1- Material Development

2- Music Education

3- Primary Schools

Tarih :

İmza :

ÖNSÖZ

“İlköğretim Okulları Müzik Eğitiminde Materyal Geliştirme” adlı araştırmamda; mevcut ders materyallerinin etkili kullanımlarını ve alternatif materyallerin sınıf ortamına hazırlanış sürecini vurgulamaya çalıştım. Lisans öğrenimim boyunca öğrencisi olduğum ve farklı şehirlerde bulunmamıza rağmen bana sürekli desteğini hissettiren danışman öğretmenim Prof. Memduh Özdemir’e sonsuz teşekkür borçluyum. Araştırmanın hazırlanış aşamasında bana her zaman yardım eden sevgili eşim Gül Öztürk’e, yardımları için ona her zaman minnettar kalacağım Özlem Özaltun’a, yine çalışmamda bana yardım eden değerli arkadaşlarım Serap Kaya’ya, Ceren Saygı’ya, Esin Uçal’a ve Elif Tekin’e, desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen aileme en içten sevgilerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
Önsöz	i
İçindekiler	ii
Tablo Listesi.....	iv
Şekiller Listesi.....	v
Kısaltmalar	vii
Özet	viii
Abstract	ix

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	1
İlköğretim Çağındaki Çocuklar İçin Müzik Eğitiminin Önemi.....	1
Materyal Kullanımının Eğitimdeki Yeri ve Önemi	2
Müzik Eğitiminde Görsel ve İşitsel Materyal Kullanımının Önemi	4
Öğretim Materyallerinin Seçimi, Tasarlanması ve Hazırlanması.....	5
Müzik Eğitiminde Kullanılan Yaygın Materyal Türlerinin Etkili Kullanımları.....	6
Yazılı Materyaller	7
Kara Tahta.....	8
Resim, Çizim ve Grafikler	10
Gerçek Nesnelere ve Modeller.....	13
Tepegöz Asetatları.....	14
Kaset ve CD'ler	17
Video Kasetler.....	18
Alternatif Ders Materyalleri Geliştirme	19
Bilgisayar Uygulamaları	20
Basit Nesnelere İle Materyal Yaratma	25
İlgili Yayın ve Araştırmalar	28
Araştırmanın Amacı ve Önemi	29

Problem	30
Alt Problemler	30
Sınırlılıklar	30
Sayıtlar	30
Tanımlar	31

BÖLÜM II

YÖNTEM	32
Araştırmanın Modeli	32
Evren ve Örneklem	32
Denekler	32
Veri Toplama Aracı	33
Verilerin Çözümü	33

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM	35
-------------------------	----

BÖLÜM IV

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER	48
Sonuç ve Tartışma	48
Öneriler	51

KAYNAKÇA	52
----------------	----

İNTERNET KAYNAKÇASI	54
---------------------------	----

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1. Deneklere Ait Bilgiler.....	33
Tablo 2. Görüşme Yanıtları	36

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 1. Dale'in Yaşantı Konisi – Halis (2002: 29)'ten alınmıştır.....	3
Şekil 2. Kara tahtanın etkin kullanımına ait bir örnek – Gover, Phillips, Walters (1995: 67)'den alınmıştır	9
Şekil 3. Müzik dersleri için örnek kara tahta düzeni.....	10
Şekil 4. Su damlalarının ritim oluşturmasına ilişkin bir çizim - Gökaydın (1998: 41)'den alınmıştır	11
Şekil 5. Çizisel hareketle ritimsel bir çalışma - Gökaydın (1998: 41)'den alınmıştır	12
Şekil 6. Çizgisel hareketle ritimsel bir çalışma - Gökaydın (1998: 41)'den alınmıştır	12
Şekil 7. Kar taneleri ve deniz dalgalarının oluştuğu ritimsel bir hareket - Gökaydın (1998: 47)'den alınmıştır	12
Şekil 8. Uygun açılar – Özfırat, Uzer, Yürüker, Güleçyüz, Demirkol (2000: 13)'dan alınmıştır	15
Şekil 9. Tepegöz ve perdenin yerleştirilmesi – Özfırat ve ark. (2000: 13)'dan alınmıştır	15
Şekil 10. Asetatın yanlış kullanımına bir örnek.....	16
Şekil 11. Olumlu bir asetat örneği.	17
Şekil 12. “Power Point” sunu programından bir görünüm.	22
Şekil 13. Sesleri öğreten bir oyun programı - http://www.happynote.com 'dan alınmıştır	23
Şekil 14. Kulak eğitimi veren bir oyun programı - http://www.happynote.com 'dan alınmıştır	23
Şekil 15. Solfej öğreten bir oyun programı - http://www.happynote.com 'dan alınmıştır	23
Şekil 16. Notaların süre değerlerini öğreten bir oyun programı - http://www.happynote.com 'dan alınmıştır	24
Şekil 17. Adım adım nota okumayı öğreten bir oyun programı - http://www.happynote.com 'dan alınmıştır.	24
Şekil 18. “Finale 2003” nota yazım programından bir görünüm.....	25

Şekil 19. Sesin nasıl oluştuğunu gösteren basit materyaller – Akgün (2003: 145)'den alınmıştır	26
Şekil 20. Şekil 21. Basit bir su trombonu - Akgün (2003: 146)'den alınmıştır	26
Şekil 21. Basit bir marakas yapımı - Akgün (2003: 149)'den alınmıştır	26
Şekil 22. Basit bir metal harp - Akgün (2003: 147)'den alınmıştır	27
Şekil 23. Basit bir mızıkça yapımı - Akgün (2003: 148)'den alınmıştır	27
Şekil 24. Değişik boydaki konserve kutularından farklı seslerin elde edilmesi - Akgün (2003: 148)'den alınmıştır.....	27

KISALTMALAR

BHPİO: Barbaros Hayrettin Paşa İlköğretim Okulu

CİO: Cumhuriyet İlköğretim Okulu

GİO: Gazi İlköğretim Okulu

HATAGSL: Hüseyin Akif Terzioğlu Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi

İBİO: İsmail Baykut İlköğretim Okulu

KMAEİO: Kepez Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu

MKİO: Mustafa Kemal İlköğretim Okulu

ÖMİO: Ömer Mart İlköğretim Okulu

PİO: Plevne İlköğretim Okulu

ŞFÇİO: Şemsettin Fatma Çamoğlu İlköğretim Okulu

ÖZET

Araştırmanın Adı: İlköğretim Okulları Müzik Eğitiminde Materyal Geliştirme

Araştırmacının Adı: Hüseyin Öztürk

Bu araştırma, ilköğretim okullarındaki öğrencilerin, müzik derslerinde edindikleri bilgi seviyelerini en üst noktaya ulaştırmayı amaç edinmiştir. Müzik derslerinin, düz anlatım ve birkaç kuru örnek ile işlenmesi, öğrencilerin işlenen konular hakkında yeterli bilgiye sahip olmalarını engellemektedir. İlköğretim okullarındaki müzik derslerinin görsel ve işitsel materyallerin doğru kullanımı ile işlenmesi hiç şüphesiz ki hem konuların işlenmesini zevkli hale getirecektir hem de bilgi açısından öğrencilerin kazanımlarını en üst seviyeye taşıyacaktır. Bu yüzden, işlenecek konuya uygun materyallerin etkili bir şekilde kullanılması çok önemlidir. İşte bu noktada mevcut materyallerin bize sağladığı imkanlardan olabildiğince yararlanmak hatta farklı materyallerin de geliştirilerek ders sunumlarında kullanılması gerekmektedir.

Bu çalışmada literatür tarama ve nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde ise betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, ülkemizdeki ilköğretim okullarında işlenen müzik derslerinde materyal kullanımının yeterli olmadığı; kullanılsa bile mevcut materyaller bilinçsizce uygulandığı için amacına tam olarak ulaşmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler

- 1. Materyal geliştirme**
- 2. Müzik eğitimi**
- 3. İlköğretim okulları**

ABSTRACT

Name of the research: “Material Development of Music Education in Primary Schools”

Name of the researcher: Hüseyin Öztürk

The purpose of this research is having the students in Primary Schools attain their knowledge level that they acquired in music classes, to the highest level. Studying on music courses in a plain expression style and studying on a few simple examples are creating difficulties in terms of having enough knowledge about the subject studied in courses. The correct usage of audiovisual materials of music courses in P.S. will both make the courses enjoyable and take the students to the highest level in terms of acquiring knowledge. That's why it's so important to use appropriate materials according to the subjects will be studied in course in an effective way. At this point we need to benefit from existing materials in terms of providing opportunities as much as we can, besides it 's needed to create different materials and should be used in presentation in courses.

In this work literary research and method of qualitative research has been used. In analyzing the data, method of descriptive analysis has been used.

At the end of the research it's established that the usage of material isn't enough in music courses in P.S. in our country, even it's used, as the existing material is applied unconsciously, it's almost out of its main purpose.

Keywords

- 1-Material Development**
- 2-Music Education**
- 3-Primary Schools**

BÖLÜM I

GİRİŞ

Problem Durumu

İlköğretim okulları müzik derslerinde “Etkili Materyal Kullanımı” ve “Materyal Geliştirme” konularını açıklayabilmek için materyallerin öğretimdeki yeri ve önemine değinmek gerekmektedir. Şüphesiz etkili materyal kullanımının öğretimdeki yeri ve önemi herkes tarafından bilinmektedir. Öğretim aşamasında, özellikle “müzik” gibi soyut bir kavram uygun materyallerin etkili bir biçimde kullanılması ile somutlaştırılacak ve öğrenciler tarafından bilgi kazanımları en üst seviyeye taşınacaktır.

İyi tasarlanmış materyaller; eğitim sürecini zenginleştirir, bilginin algılanmasında somutluk sağlayarak öğrenmeyi kolaylaştırır, unutmayı azaltır, öğrenciyi güdüler, öğrencinin dikkatini toplar, öğrenme isteğini kamçılar, hedef davranışlara yaparak, yaşayarak ulaşmayı sağlar, düşüncenin kavramlaştırılmasına katkıda bulunur, öğrenim çevresini doğallaştırır (Özyürek'ten aktaran Halis, 2002: 31).

Günümüzde ilköğretim okulları müzik eğitiminde kullanılan en yaygın materyal türlerinin bazı müzik aletleri, tepegöz ve asetatlar, kaset ve CD'ler, nadiren de olsa video kasetler olduğu bilinmektedir. Tabi ki bu materyallerin kullanımı öğrencilerin bilgiye ulaşmalarında çok etkili olmaktadır. Ancak seçilen materyallerin dersin amacına hizmet etmesi için doğru ve etkili kullanımları gerekmektedir. Bunun yanı sıra müzik derslerinde işlenen konulara ilişkin basit materyaller geliştirilebilir. Müzik eğitiminde mevcut materyallerin etkili kullanımı ve geliştirilmesini incelediğim “İlköğretim Okulları Müzik eğitiminde Materyal Geliştirme” konulu çalışmamın ileride yapılacak benzeri çalışmalara katkıda bulunmasını umut ederim.

İlköğretim Çağındaki Çocuklar İçin Müzik Eğitiminin Önemi

Müzik eğitimde materyal geliştirme konusuna girmeden önce, müziğin ilköğretim çağındaki çocuklar için önemi hakkında bilgi vermekte yarar vardır.

Müziğin daha anne karnındayken hayatımıza girdiği bilinmektedir.

İlköğretim çağı çocuğu, yaşamının başlangıcından itibaren, hatta daha ana karnındayken seslere duyarlıdır. İlk duyarlı olduğu seslerin başında annesinin kalp-nabız atış sesleri gelir. Doğarken bu duyarlılığa kendi çıkardığı sesi eklenir. Doğduktan sonra, ses duyarlılığı hızla gelişir, duyarlılaştığı sesin alanı hızla genişler, duyarlılaştığı ses tür ve çeşitleri hızla artar. İşitme organı çok gelişkindir ve sürekli açıktır. Kendi ses organından çıkardığı seslerin yanı sıra, başta annesi olmak üzere çevresinden gelen, kaynağı, türü ve işlevi değişik sesleri algılar, yorumlar, çözümler ve işler. Seslerle belirli anlatım, iletişim ve etkileşim biçimleri oluşturur. Bunları giderek başka anlatım, iletişim ve etkileşim biçimlerine dönüştürür (Uçan, Yıldız, Bayraktar, 1999: 3).

Müziğin ilköğretim çağındaki çocuklar için vazgeçilmez bir unsur olduğu bilinmektedir. “Müziğin ilköğretim çağı çocuğunun yaşamındaki vazgeçilmez yeri ve önemi nedeniyle ki müzik; ilköğretimde hem sağlam bir eğitimin temeli, hem anlamlı bir eğitim boyutu, hem kullanışlı bir eğitim aracı, hem etkili bir öğretim yöntemi, hem de önemli bir eğitim alanıdır.” (Uçan ve ark. 1999: 4).

Müzik eğitimi, ilköğretim çağındaki çocukların kişilik gelişimlerini etkileyerek, gözlem yeteneğini güçlendirmekte ve iç potansiyeli ile yaratıcılığını ortaya çıkarmaktadır. Amaca uygun eğitim verildiğinde müzik, çocuk gelişiminde olumlu etkiler bırakmaktadır. Zihinsel ve duygusal gelişimler ile sanatsal yaratıcılık ve beğeniler çocuğun başlıca gelişim alanlarıdır. İşte bu noktada müzik en uygun zemini oluşturmaktadır.

Materyal Kullanımının Eğitimdeki Yeri ve Önemi

Materyaller öğretimi destekleyerek, öğrencilerin bilgiye etkili ve kalıcı bir şekilde ulaşmalarını sağlamaktadır. Eğitimde materyal kullanımı etkili bir eğitim - öğretim ortamı hazırlayarak ve öğrencilerin öngörülen hedeflere daha kolay ulaşmalarını sağlayarak, programın başarıya ulaşması için önemli rol oynamaktadır.

Özdemir'e göre, materyal kullanımı insanlık tarihinin başlangıcından itibaren süregelen bir gereksinimdir. Eski çağlarda insanlar her türlü müzik aletlerini doğadan temin ettikleri araç-gereçlerle yapmışlardır. Hatta günümüzde bile Afrika ilkel kabilelerinin gereksinim duyduğu her türlü materyali doğadan temin ettikleri bilinmektedir. Eğitim alanında materyal kullanımı dikkate aldığımızda, öğrencilerin yönlendirilerek kendi materyallerinin kendileri tarafından yaratılmasını sağlamak gerekmektedir. ...özellikle bilgisayar teknolojisi müzik eğitimi alanında etkili bir materyal olarak kullanılmalıdır (Memduh Özdemir, sözlü görüşme).

Öğretim materyallerinin, etkili ve amacına uygun kullanıldığında, öğrenme-öğretme sürecine bir çok fayda sağlayacağı bilinmektedir. Bu faydalardan bazıları şunlardır;

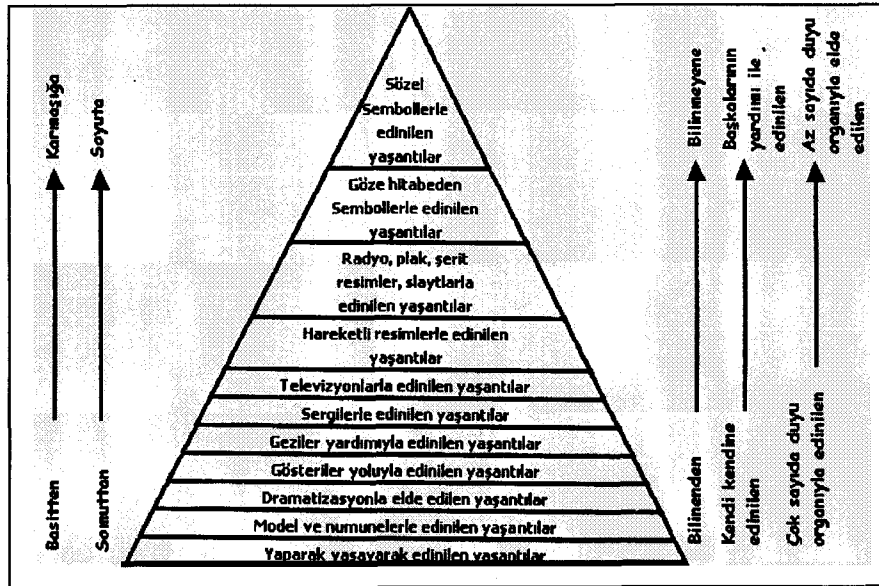
- Zamandan ve sözden ekonomi sağlarlar,
 - Belli bir fikrin göz önünde canlandırılmasına yararlar,
 - Karmaşık fikirleri basite indirgeyerek açıklarlar,
 - Fikir, işlem ve süreçlerin sırasını gösterirler,
 - Öğretimi canlı ve açık hale getirirler,
 - Öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini artırırılar,
 - Öğrenilecek konu üzerinde pratik yapma imkânı sağlarlar
- (Halis, 2002: 31-32).

Öğretim materyalleri çoklu öğrenme ortamı sağlamaktadır. Yani, birden fazla duyu organına hitap ederler.

Zaman sabit tutulmak üzere insanlar;	
okuduklarının	%10'unu,
işittiklerinin	%20'sini,
gördüklerinin	%30'unu,
hem görüp hem işittiklerinin	%50'sini,
söylediklerinin	%70'ini,
yapıp söylediklerinin	%90'ını hatırlamaktadırlar
(Şahin, Yıldırım: 14).	

Öğretim materyalleri hatırlamayı kolaylaştırmaktadır. “Bir kavramın hem sözel hem de görsel olarak kaydedilmesi, kavram hakkında bir şeyler okunduğunda görüntüsünün, görüntüleri ile karşılaşıldığında sözel açıklamalarının hatırlanması ihtimalini artırır.” (Yalın, 2003: 87). Ayrıca öğretim materyalleri, kavramların içeriğini basitleştirerek, anlaşılması daha kolay hale getirmektedir.

Şekil 1. Dale'in Yaşantı Konisi – Halis (2002: 29)'ten alınmıştır.

İçinde bulunduğumuz bilgi çağında, teknolojinin bizlere sunduğu nimetlerden faydalanmak gerekmektedir. Hemen her gün yeni bir ürünün hayatımıza girdiği bu çağda, teknolojinin eğitim alanında da kullanılması gerekli hatta zorunlu olmaktadır. Teknolojik ürünlerin bu denli gelişmesi ve maliyetlerinin giderek azalması, eğitim dünyası için nitelikli materyallerin doğmasına neden olmuştur. Bu materyallerin de eğitimdeki kaliteyi artırmak için amaca uygun ve etkili bir şekilde kullanılması gerekmektedir.

Araçlı eğitim; uygun zamanda, uygun yerde, uygun yöntemle ve uygun sürede yapılmalıdır. Yerinde ve etkili kullanılmayan bir araç, teknolojinin en son ürünü olsa bile kendisinden beklenen yararı sağlayamayacağı gibi dersin niteliğini düşürebilir ve zamanın boşa harcanmasına neden olabilir. Araç seçiminde söz konusu aracın amaca ve konuya uygun olması, sağlanabilirliği ve kullanma kolaylığı, öğrenci düzeyine uygunluğu ve fiziksel koşulların uygunluğu gibi konuların göz önünde bulundurulması gerekir. Araç seçiminde ve kullanımında diğer bir konu, seçilen aracın mümkün mertebe öğrenme aracı olarak kullanılmasıdır. Bilindiği gibi bir aracı sadece öğretmen kullanırsa bu araç öğretme aracı, öğrenci kullanırsa öğrenme aracı olur. Seçilen aracın öğrenme aracı olması, öğretimi bireyselleştirdiği gibi etkili bir öğretim sağlar (<http://www.egitim.aku.edu.tr>).

Öğretmenlerin derste kullanmayı düşündükleri her türlü materyalin, sınıf ortamında nasıl etkili bir şekilde faydalanılabileceğini bilmesi gerekmektedir. Materyalleri uygun şekilde kullanmak, eğitimdeki başarıyı gözle görülür şekilde artıracaktır.

“İlköğretimde öğretmen, eğitimin niteliği konusunda en belirleyici unsurdur. Öğretmenler araç-gereçlerle sağlanan yaşantılar esnasında öğrencilerin tepkilerini izleme ve buna göre eğitimi yönlendirme olanağına sahiptirler.” (<http://www.egitim.aku.edu.tr>).

Müzik Eğitiminde Görsel ve İşitsel Materyal Kullanımının Önemi

İlköğretim okulları müzik eğitiminde kullanılan materyaller genellikle görsel ve işitsel özellikleriyle ön plâna çıkmaktadır. Müzik soyut bir kavram olduğu için bilginin öğrencilere materyaller kullanılmadan aktarılması, konuların anlaşılabilirliğini oldukça kısıtlayacaktır. “Öğrenme konusunda yapılan araştırmalar, insanın öğrendiklerinin %94’ünün görme ve işitme duyularıyla gerçekleştiğini ortaya koymaktadır.” (Büyükkaragöz, Çivi, 1997: 286). Müzik işitsel bir olgudur. Ancak, bilginin somutlaştırılabilmesi için görsel öğelerden yararlanmak ta gerekmektedir.

“Görsel-işitsel araçların verimli kullanılabilmesi için o aracın kendine özgü özelliklerinin bilinmesi gerekmektedir. Bazen çok basit gibi görünen bu özellikler hem o araçtan yararlanmayı hem de dersin niteliğini büyük ölçüde etkilemektedir.” (Küçükahmet, 1997: 151).

Öğretim Materyallerinin Seçimi, Tasarlanması ve Hazırlanması

Ders ortamında sunulacak materyallerin, dersin amacına hizmet etmesinde ne denli etkili olacağı önceden düşünülüp tasarlanmalıdır. Dersin içeriğini yansıtmayan ve öğrencilerin ilgisini çekmeyen materyallerin kullanılmaması gerekmektedir.

En iyi öğretimin somuttan soyuta, basitten karmaşığa ve bilinenden bilinmeyene doğru giden bir yol izlediği bilinmelidir. “Öğretim materyallerinin hazırlanmasında önceden bilinen ya da öğretilenlerden yararlanmak, öğrenciye bildikleriyle yeni öğrendikleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları anlama kolaylığı sağlayacaktır.” (Alkan, Elgin, Ergin, Teker, Aslan, 1987: 68).

Bazen özellikleri çok basit hatta teknik özellikleri açısından ilkel sayılabilecek bir materyal, içinde bir çok teknolojik özellik barındıran bir materyalden daha etkili olabilir. Burada önemli olan materyalin doğru zamanda ve etkili olarak kullanılmasıdır. Bu yüzden materyallerin seçimi ve tasarlanması, ders ortamındaki işlevselliği göz önünde bulundurularak yapılmalıdır.

Öğretim materyallerinin hazırlanmasındaki ilkeler materyalin türüne göre değişmesine karşın, her türlü materyalin geliştirilmesinde göz önünde tutulacak temel ilkeler aşağıda belirtilmiştir.

Bu ilkelere göre öğretim materyali;

- Basit, sade ve anlaşılabilir olmalı,
- Dersin hedef ve davranışlarına uygun seçilmeli ve hazırlanmalı,
- Dersin konusunu oluşturan bütün bilgilerle değil, önemli ve özet bilgilerle donatılmalı,
- Görsel özellikler materyalin önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmalı,
- Yazılı metinler ve görsel-işitsel öğeler, öğrencinin gelişim ve öğrenim özelliklerine uygun olmalı, ayrıca gerçek hayatla da tutarlılık göstermeli,
- Öğrenciye alıştırma ve uygulama imkânı sağlamalı,
- Gerçek hayatı yansıtmalı,
- Her öğrencinin erişimine ve kullanımına açık olmalı,
- Öğretmenler kadar öğrencilerin de kullanabileceği düzeyde basit olmalı,
- Tekrar kullanılabilmesi için dayanıklı olmalı,

- Gerektiğinde kolaylıkla geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir olmalıdır (Yanpar-Şahin, Yıldırım'dan aktaran Demirel, Seferoğlu, Yağcı, 2003: 28-29).

Öğretim materyallerini hazırlarken bir çok unsuru dikkate almak gerekmektedir. Bu unsurlardan biri de şudur:

Öğretim materyallerini seçerken öğretim programında yer alan hedef-davranışların yanı sıra en önemli ölçüt öğrenciye göreliktir. Diğer bir anlatımla, öğrenci gereksinimlerine uygunluktur.

Buna göre;

- Öğrenci grubunun özellikleri nelerdir?
- Öğrencilerin bilgileri, yetenekleri, ilgileri ve güdülenmişlik düzeyleri nelerdir?
- Öğretmenin kendisi, öğrenci gereksinmelerine uygun mevcut öğretim materyallerinden ne derece haberdardır?
- Öğrenci gereksinmelerine uygun materyal geliştirmede öğretmen ne derece yetkindir?
- Öğretmen uygun öğretim materyallerini geliştirebilmek için yeterli kaynaklara (insan gücü, uzman, para, alet-edavat) sahip midir?

Buna benzer soruların yanıtı alındıktan sonra öğrencilere uygun öğretim materyalleri hazırlanabilir ve sınıf içinde uygulanabilir (Demirel ve ark. 2003: 29).

Materyaller dersin işlenişinde çok önemli rol oynamaktadırlar. Ancak ders sunumunda kullanılacak materyallerin sayısı da önemlidir. Dikkat edilmesi gereken bir nokta da budur. Gereksiz ve aşırı şekilde kullanılan materyaller faydadan daha çok zarar getireceklerdir. İlköğretim Müfredat Programı'na göre müzik dersinin haftada bir ders saati olduğu dikkate alınır, kullanılması düşünülen materyal veya materyallerin günlük ders plânında iyi bir şekilde tasarlanması gerekmektedir.

Müzik Eğitiminde Kullanılan Yaygın Materyal Türlerinin Etkili Kullanımları

Müzik eğitiminde materyal kullanımının önemi oldukça büyüktür. İlköğretim okullarındaki öğrencilerin, özellikle de ilk kademe öğrencilerinin, soyut kavramları algılamalarını beklemek yanlış olacaktır. Somutlaştırmanın en temel yolu da bilinçli ve etkili bir biçimde materyal kullanımınıdır. Materyallerin etkili kullanımı için de, materyallerin ders ortamında belli kriterleri taşıması gerekmektedir.

- Kazandırılması öngörülen hedef davranışı oluşturabilecek nitelikte mi?
- Kendi içerisinde uygun bir sırayı izliyor mu?
- Hangi özellikteki öğrencilerle kullanılarak geliştirdiği ve denendiği rapor ediliyor mu?

- Etkililiği iddialarını destekleyen veriler var mı?
- Öğrencilerin (kullanılacak grup) özelliklerini belirtiyor mu?
- Daha iyi kullanılmasına yardımcı olacak ve gerekli öğretmen yeterliliklerini belirten yazılı bir rehberi var mı?
- İncelen konuya anlamlı bir katkıda bulunabilir mi?
- Öğrencileri daha iyi düşünmeye ve eleştirci olmaya yöneltebilir mi?
- İnsan ilişkilerini geliştirmede etkisi olabilir mi?
- Fiziksel durumu yeterli mi?
- Taşınabilir mi?
- Başka yardımcı personel gerektirmeden kullanılabilir mi?
- Seçilip, kullanılması için harcanacak zaman, çaba ve paraya değer mi? (Alkan ve ark. 1987: 77).

Hiç şüphesiz ki bu sorulara olumlu cevap verebilen bir materyal, kullanımı her açıdan etkili bir materyal olmaktadır. Tabii ki materyalin üstün özellikler taşımasının yanı sıra materyalin amaca uygun kullanılması da gerekmektedir.

Müzik derslerinin işlenişinde sık kullanılan materyallerin (yazılı materyaller, resim, çizim ve grafikler, gerçek nesnelere ve modeller, tepegöz asetatları, kaset ve CD'ler, video kasetler) doğru ve etkili kullanımlarını dikkate almak gerekmektedir.

Yazılı Materyaller

Yazılı materyaller hiçbir zaman vazgeçilemeyen ve eğitim alanında çok sık kullanılan bir materyal türüdür. Kolayca ulaşılabilir ve öğretim ortamına rahatlıkla taşınabilir olması bunun nedeni olarak gösterilebilmektedir. Ancak yazılı materyaller beraberinde bazı sınırlılıkları da getirmektedirler.

...yazılı materyallerle etkileşime giren öğrenci, öğrenme ortamında pasif kalmakta ve materyalle olan etkileşimi düşük olmaktadır. Buna ek olarak, yazılı materyallerin güncelleştirilmesi zor ya da imkânsız olan materyallerdir. Bu sebepten, yazılı materyallerin seçiminde ve kullanımında, öncelikle, materyalin eğitim programıyla olan uygunluğu ve güncelliği kontrol edilmelidir. Ayrıca yazılı materyalde kullanılan dilin anlatım şeklinin, öğrencinin pedagojik düzeyine uygunluğu kontrol edilmeli ve uygun görüldüğü takdirde öğretim ortamında kullanılmalıdır (Halis, 2002: 49).

Yazılı materyallerin başında ders kitapları gelmektedir. Sınıf ortamında her öğrencinin kullandığı en temel öğretim materyalleridir.

Bir yazılı materyalin (ders kitapları, ders notları, kılavuz kitaplar, okul gazetesi, bildiriler, v.s) öğretimsel etkililiği özellikle üç temel değişkene bağlıdır: (1) materyalin okunabilirlik düzeyi, (2) materyalin içeriği ve (3) materyalin tasarımı (düzenlenmesi, dış görünümü)

Açıkça yazılı bir metin içerdiği kelimelerin taşıdığı anlam için okunur ve anlaşılabilirliği ölçüsünde de öğrenmeye yardımcı olur. Ancak, metinler içerdiği kelimelerle taşınan bilgiden bağımsız olarak sayfa ya da ekran üzerindeki

görünümü ile de önemli oranda bilgi taşır. En basit anlamda, metindeki paragraf girintilerinin sayısı metnin ne kadar fikir (bir ya da daha fazla) içerdiğini gösterir. Bir başlık, yeni bir fikirler grubunun başladığına işaret eder. Altı çizili ya da kalın yazılmış yazılar, bu yazıların önemli kelimeler ya da cümleler olduğunu ima eder. Bu bilgilerin hepsi de, kelimeler anlamları için okunmadan önce görülür ve algılanır.

Yazılı materyaller, görünüm tasarımı açısından ele alındığında, herhangi bir mesajın tasarımı ile ilgili bütün ilkeler yazılı materyallerin tasarımı için de geçerlidir (Yalın, 2003: 150).

İlköğretim müzik derslerinde okutulan müzik kitapları, öğrencilerin her zaman elinin altında bulunan en temel materyallerdir. Öğretmen için de bir kılavuz niteliği taşımaktadır. Bunun dışında müzik dersinde diğer yardımcı materyaller de kullanılmaktadır. Bunlar, işlenen konuyu destekleyici kitaplar, afişler, makaleler ve köşe yazıları olabilmektedir.

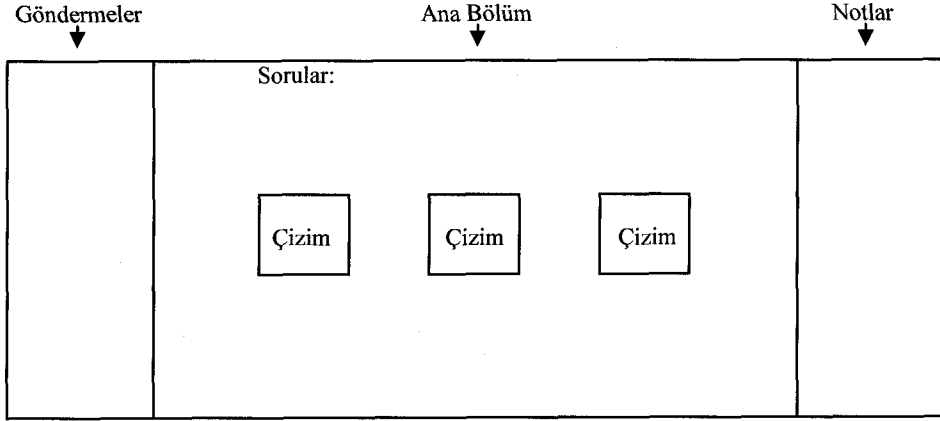
“Etkili bir ders kitabı öğrencinin ilgisini çekmeli, öğrencide derse karşı ilgi uyandırmalıdır. Konunun ana hatlarını gösteren , grafikler, hikayeler vs. ihmal edilmemelidir.” (Halis, 2002: 51). Derslerde okutulacak bir müzik kitabı da aynı özellikleri taşımalıdır. Öğrencinin bir sene boyunca öğreneceği konular ve ezgiler iyi şekilde harmanlanmış ve bir bütünlük kazanmış olması gerekmektedir. İlköğretim birinci sınıfına giden bir öğrenci, notalarla elindeki müzik kitabı sayesinde tanışmaktadır. Öğrenciye müzik sevgisinin aşılabilmesi için kitaptaki sayfa düzenlerinin, o sıralarda oturan yaş gruplarının ilgisini çekecek seviyeye oturtulması gerekmektedir.

Kara Tahta

Yine yazılı materyaller gibi kullanımı çok sık olan bir materyaldir. “Öğretmenin verdiği sözel mesajların görsel hale gelmesini sağlayan bir araçtır. Renkli tebeşirler ile çizilen şekiller, resimler ve diyagramlar öğrenmeyi somut halde görselleştirir.” (<http://yayim.meb.gov.tr>). Kara tahta gibi kullanılan, fakat tebeşir yerine silinen boyalı kalemlerin kullanıldığı “beyaz tahta”lar da kullanımı yaygın materyaller arasındadır. Beyaz tahtanın, kara tahtaya üstünlük sağladığı tek nokta kullanımındaki temizlik faktörüdür. Ancak kullanım açısından ikisi de birbirinin aynıdır.

Kara tahtanın kullanımı basit gibi görünmesine rağmen, etkin kullanımındaki ayrıntılar dikkat çekicidir.

Şekil 2. Kara tahtanın etkin kullanımına ait bir örnek – Gover, Phillips, Walters (1995: 67)'den alınmıştır.

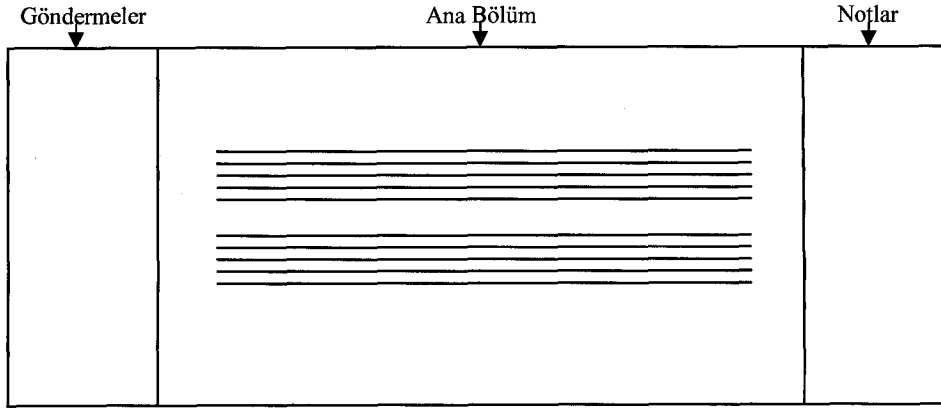

Şekilde de görüldüğü gibi kara tahtayı etkin bir şekilde kullanmak için tahtayı bölümlere ayırmak gereklidir. Şekilde dikkati çeken bir husus da, (varsa) soruların tahtanın üst kısmına ve (varsa) çizimlerin tahtanın orta kısmına yazılmasıdır. Ayrıca kara tahta üzerinde kavram karmaşalarının yaratılmaması gerekmektedir. Cümlelerin anlaşılabilir ve kısa olmasına özen gösterilmelidir.

Ayrıca, kara tahtanın etkili kullanımı için, içeriğinin hatırlanmaya değer olması gerekir. O an anlatılan konu ile ilgisi olmayan hiçbir kavram tahta üzerinde bulunmamalıdır. Aksi halde öğrencilerin ilgisi tahtaya odaklanabilir ve ilgi dağılıbilir. Tahta üzerinde dikkat çekilmek istenen noktalar renkli tebeşirlerle yazılabilir veya çizilebilir. Bu, öğrencilerin tahtadaki o nokta üzerinde yoğunlaşmalarına ve kavratılmak istenen hususları daha iyi anlamalarına neden olacaktır. Yine önemli bir husus ta ders sonunda tahtanın mutlaka silinmesidir.

Buradan yola çıkarak kara tahta kullanımını müzik derslerine aktarabiliriz. Müzik derslerinde sıkça kullanılan dizek çizgilerinin ana bölümün orta kısmında yer alması, dikkat çektiği için öğrencilerin konuya ilgilerini daha çok vermelerini sağlayacaktır. Ancak müzik dersinin, ilköğretim okullarında haftada bir saat olduğunu düşünürsek, her ders tahtaya dizek çizgilerinin çizilmesi vakit kaybettirmektedir. Bunun yerine, üzerinde hazır dizek çizgileri bulunan ve silindiğinde çıkmayan tahtalar kullanılabilir veya bulunamadığı hallerde yapılabilir. Tabi ki kara tahta taşınması mümkün olmadığından, bu şekilde düzenlenmiş bir tahta için okulda bir müzik odasının olması gerekmektedir.

Şekil 3. Müzik dersleri için örnek kara tahta düzeni.

Dizek çizgilerinin yapımında yağsız ahşap boyları (tebeşirin kaymaması için) kullanılabilir. Çizgilerin düz olması için de bir metre veya bir ipe ihtiyaç duyulabilir.

Bütün bunların maliyeti oldukça düşüktür. Haftada sadece bir saat olan müzik dersinde kara tahtayı bu şekilde düzenlemek, müzik öğretmenine zamandan kazandıracaktır.

Resim, Çizim ve Grafikler

Bu tür materyaller ders sunumlarında oldukça etkili olup görsel zenginlik sağlamaktadırlar. “Derslerde en çok kullanılan görsel araçlar resimlerdir. En ucuz ders araçları olduğu gibi öğretmen ve öğrenciler tarafından hazırlanması ve kolayca temin edilmesi olasıdır.” (Demirel ve ark. 2003: 87).

Fotoğraf makinesiyle çekilmiş resimler, gazete, kitap gibi basılı materyallerde yayınlanmış resimler, posterler, çoğaltma resimler gibi resimlerin tümüne “düz resimler” denmektedir. Düz resimler en ucuz ders araçlarıdır. Hatta çoğunlukla bedavaya gelmektedir. Daha önemlisi öğretmenler istedikleri her konuda sayısız resim sağlayabilirler. Resimler her zaman, yalnızca sözlü ya da yalnızca yazılı anlatımdan daha etkilidir (Küçükahmet, 1997: 159).

Bazen sözle açıklayamadığımız bir olayı, o olayla ilgili bir resim, fazla söze gerek bırakmadan açıklayabilir.

Resim ve grafikler, sözel mesajların öğrenciler için anlaşılmasında en yaygın olarak kullanılan öğretim materyalleridir. Sözel olarak anlatılması çok zor olan bir kavram ya da rakamsal olarak anlam ifade etmeyen sayılar ve oranlar, bir resim ya da bir grafik aracılığıyla kolayca öğrenciye anlatılabilir. Resim ve grafikler, öğrencinin kavramı anlamasına, yorumlamasına ve kavramlar arasındaki ilişkileri görmesine yardımcı olur. Ayrıca resim ve grafiklerin öğretimde kullanılması, öğrenci dikkatinin çekilmesinde ve korunmasında etkili bir yöntemdir. Resim grafiklerinin diğer bir avantajı ise, bunların kolaylıkla sınıf ortamına taşınması ve öğretmen ve öğrenci tarafından

kolaylıkla üretilebilmesidir. Resim ve grafiklerin yaratılma, çoğu zaman gelişmiş teknolojilerin kullanılmasını gerektirmeyebilir. Yazılı ve asetat materyallerinin kullanımında olduğu gibi resim ve grafiklerin kullanımında da, öğretmenin faaliyeti çok önemlidir. Resim ve grafiklerin ne anlama geldiği, yine öğretmen tarafından sınıfa aktarılmalıdır. Resim ve grafikler, bütün bir içeriği sunmak yerine içeriğin açıklanmasında kullanılabilir ve öğretmene yardım edebilecek destekleyici materyallerdir. Resim ve grafiklerin gerçeğe uygunluğu, renkli oluşu ve gerektiğinde yazılı açıklamaları içermesi, bu materyallerin faaliyetini artıran diğer faktörlerdir (Halis, 2002: 59).

Basit çizimler de pratik oluşu ve yine kavramlara görsellik kazandırdığı için sıkça kullanılmaktadır. “Bir kişiyi, bir objeyi ya da bir olayı basit çizgilerle anlatan resimlerdir. Kara tahtaya tebeşirle kolayca çizilebileceği gibi önceden kağıda çizerek sınıfta kullanmak da mümkündür”. (Halis, 2002: 59).

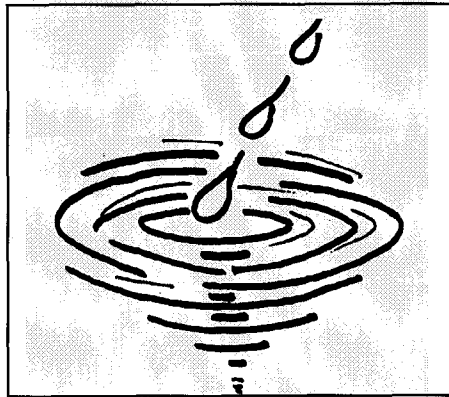
Çizimler, taslak resimler ve şekiller, bireyleri, yerleri ve kavramları temsil etmek üzere çizgilerin grafiksel düzenlemeleridir. Çizgilerin temsil yeteneği ayrıntılardan yoksun olan taslak resimlere göre daha yüksektir. Şekiller genellikle ilişkileri gösterme veya süreci açıklama amacı güderler (Demirel ve ark. 2003: 88).

Bu materyaller ilköğretimde müzik derslerinde kullanılan materyallerin de başında gelmektedir. Bazı durumlarda bu materyallerin kullanım zorunluluğu gerekmektedir. Örneğin; öğrencilere koro oluşumlarını anlatıyoruz. Sadece sözel anlatım ile ne derece etkili olabiliriz? Halbuki konuyu pekiştirici bir resim ya da tahtada yapılacak bir çizim anlatılan konunun sağlam temeller üzerine oturtulmasını sağlayacaktır.

Resimler seçilirken konunun anlamına uygun olmalı ve öğrenci seviyeleri dikkate alınmalıdır. Verilmek istenen asıl mesajı içermesi ve sade olması gerekmektedir. Ayrıca gösterilecek resmin büyük olması algılanmasında kolaylıklar sağlayacaktır.

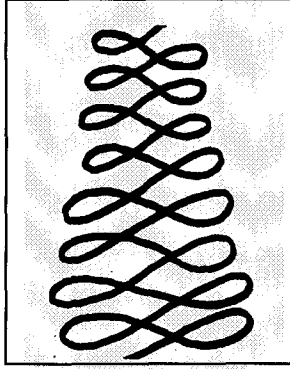
Resimler, müzik derslerinde çok farklı amaçlarla da kullanılabilirler. Aşağıdaki şekillerde, ritim kavramının resimlerle somutlaştırma çalışmaları dikkat çekicidir.

Şekil 4. Su damlalarının ritim oluşturmalarına ilişkin bir çizim - Gökaydın (1998: 41)'den alınmıştır.

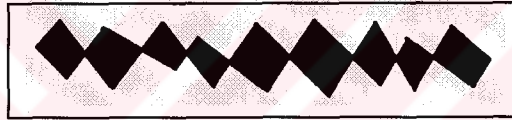
Şekil 4'te, su damlalarının belli aralıklarla yarattığı ritim görsel olarak vurgulanmak istenmiştir.

Şekil 5. Çizgisel hareketle ritimsel bir çalışma - Gökaydın (1998: 41)'den alınmıştır.

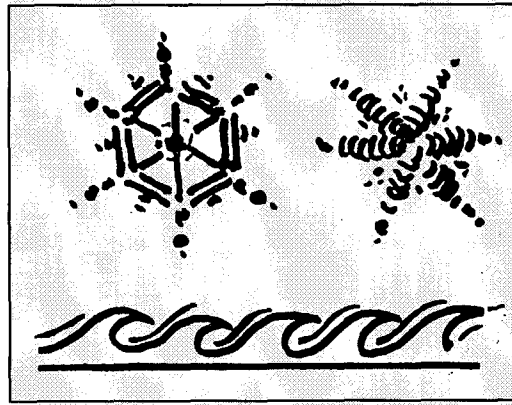
Yukarıdaki şekilde, ritmin biçimsel yapısı vurgulanmıştır. Bu çizim bir orkestra şefinin çubuk hareketlerine benzetilebilir.

Şekil 6. Çizgisel hareketle ritimsel bir çalışma - Gökaydın (1998: 41)'den alınmıştır.

Yukarıdaki şekilde, düzensiz bir ritim anlatılmak istenmiştir. Şekli oluşturan öğelerin simetrik olmaması buna örnektir.

Şekil 7. Kar taneleri ve deniz dalgalarının oluştuğu ritimsel bir hareket - Gökaydın (1998: 47)'den alınmıştır.

Şekil 7'de, kar tanelerinin biçimsel yapısı ve dalgaların oluşturduğu simetrik düzen sayesinde ritimsel bir hareket yakalanmaktadır.

Gerçek Nesnelere ve Modeller

Gerçek nesnelere ve modellerin en önemli özelliği somut ve üç boyutlu olmasıdır. Anlatılmak istenen kavramı bire bir örneklemektedir. Bu da öğrencilerin o materyal vasıtasıyla, anlatılmak isteneni, en kolay ve etkin bir biçimde anlamalarını sağlayacaktır. Ayrıca bu materyaller kalıcı öğrenmeyi sağlamaktadır.

Gerçek nesnelere, her zaman sınıf ortamına getirilmeye uygun olmayabilir. Örneğin, gerçek nesnelere bazen sınıf ortamına getirilemeyecek kadar büyük, gözlemlenemeyecek kadar küçük, satın alınamayacak kadar pahalı, çok tehlikeli, çok kirli ya da çok hassas olabilmektedir. Bu durumda, ders ortamına getirilemeyecek gerçek materyallerin modelleri kullanılabilir. Modeller de gerçek nesnelere gibi üç boyutlu bir görselliğe sahip oldukları için öğrenciler üzerinde aynı etkiyi yaratacaktır. Hatta bazı modellerin, gerçek nesnelere göre üstün özellikleri de bulunmaktadır. Özellikle sökülüp takılabilen, bundan dolayı iç detayların görünebilmesini sağlayan, önemli detayların renk kullanılarak vurgulandığı modeller öğrencilere, gerçek eşyaların sağlayamayacağı öğrenme deneyimleri sağlayabilir.

Modellerden öğretimde etkin olarak yararlanmanın bir yolu da öğrencilerin o modeli yakından görmesine, ellemesine hatta çalıştırarak üzerinde tartışmalarına imkan sağlaması ve izin verilmesidir.

Yine bir objenin modelini bizzat öğrencinin kendisine yaptırtmak o objeyi öğrencinin daha iyi öğrenmesine yardımcı olmaktadır. Bir objenin modeli kullanılacağı zaman mümkün olduğu kadar aslının aynı ölçüsünde, aynı renginde, aynı biçiminde olmasına dikkat edilmelidir... (Küçükahmet, 1997: 163).

“Materyal tamamen orijinal olabileceği gibi değişik kaynaklara bakılarak ta yapılabilir. Önemli olan uygulama yapmak, olayı, nesneyi gerçeği gibi algılamak, uzamsal zekayı geliştirmektir.” (Şahin, Yıldırım: 38).

Gerçek nesnelere ve modeller, sadece ilgili konunun geçtiği bölümde gösterilmelidir. Aksi halde o an için konuyla ilgili olmayan bir nesne veya model, öğrencilerin dikkatini toplayacak ve asıl konuya duyulan ilgiyi dağıtacaktır. Bu dikkat edilmesi gereken bir husustur.

İlköğretim müzik derslerinde gerçek nesne ve modellerin kullanımı çok gereklidir. Özellikle o yaş grubu öğrenciler üzerinde somut nesnelere öğrenmeyi daha etkin kılacağı daha önce belirtilmişti. İlköğretim müzik derslerinde daha çok müzik aletleri kullanılmaktadır. Konuya ilişkin müzik aletlerinin sınıf ortamına getirilmesi, öğrencinin o nesne üzerinde etkili bilgi sahibi olmasını sağlayacaktır.

Hatta ders ortamına getirilen o materyale öğrencilerin dokunmalarını ve o materyali denemelerini sağlamak gerekmektedir. Bu olay, öğrencilerin konuya duydukları ilgileri bir kat daha artıracaktır. Örneğin, ilköğretim müzik kitaplarında yer alan “metronom” konusunu işlerken, derse bir metronom getirdiğimizde, öğrencilerin o nesneyi üç boyutlu olarak tanımalarını ve hatta çalışmasını izleyebilmelerini sağlayabiliriz. Öğrenciler bilgiyi yaşayarak edindikleri için de o materyal belleklerinde kalıcı izler bırakacaktır.

Bazı müzik aletlerinin sınıfa getirilip örneklenmesi her zaman mümkün olmayabilir. Bunun nedeni bazılarının çok pahalı ya da sınıf ortamına taşınamayacak kadar büyük olmasıdır. Bazı hallerde müzik aletlerinin modelleri kullanılabilir. Ancak müzik aletlerinin modelleri, çoğu zaman kendilerinden beklenen verimi gösterememektedirler. Çünkü müzik aletlerinde genelde asıl gösterilmek istenen olay aletin tını özellikleri, çalışma şekli ve denemesidir. Gösterilmek istenen bir model bunların hiçbirini sağlayamayacaktır. Böyle bir modelin faydalı olacağı nokta, söz konusu müzik aletinin aslının nasıl olduğu hakkında biçimsel fikir vermesidir.

Diğer bir taraftan, bazı modeller kendilerinden beklenen verimi oldukça iyi yansıtabilir. Örneğin, ilköğretim beşinci sınıfa ait müzik kitaplarında, “müziğimizde ses” ünitesinde, insan kulağının yapısı resimlerle anlatılmaktadır. Tabii ki konunun işlenişinde, laboratuardan edinilecek bir insan kulağı modeli, konunun biçimsel olarak örneklendirilmesi açısından biçilmiş bir kaftandır.

Burada önemli olan nokta, öğretmenin derse girmeden önce sunacağı materyalin işlenecek konuya ne kadar hizmet edeceğini düşünüp tasarlamasıdır.

Tepegöz Asetatları

İlköğretim okullarında sıkça kullanılan bir materyal de tepegözdür. Tepegöz projektörleri her türlü resim, grafik ve çizim gibi önceden asetat (saydam) üzerine hazırlanmış objeleri perdeye veya bir duvara yansıtmaya yaramaktadırlar. Tepegöz, bütün projektör türleri arasında kullanımı en kolay olan materyaldir. Ayrıca kullanıldığı sınıf ortamının karartılmasına da gerek yoktur. Etkili kullanıldığında

öğretme-öğrenme sürecine bir çok faydalar sağlayan tepegöz, kullanımı basit olan, ancak etkili kullanımı için ayrıntılarının çok önemli olduğu bir materyaldir.

Tepegöz kullanımının olumlu yanları şunlardır:

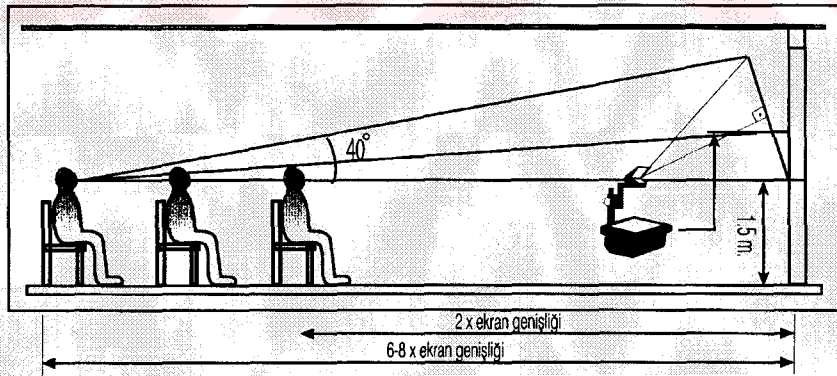
- Tepegözü kullanması kolaydır, elektrik olan her salonda kullanılabilir, voltaj değişikliklerinden film ya da slayt göstericilerine göre daha az etkilenir.
- Tepegöz aydınlık ortamda kullanılabilir, bu da katılımcıların not tutabilmelerini sağlar.
- Saydamların kullanılması konuşmacıya zaman kazandırır (okumak her zaman için yazmaktan daha az süre alır); bu zaman tartışmalara ayrılabilir.
- Saydamlar ucuzdur, kolayca ve kısa sürede hazırlanabilir.
- Saydamlar bir kez hazırlandıktan sonra tekrar tekrar kullanılabilirler (<http://www.tubitak.gov.tr>).

Ancak tepegözün bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. En önemlisi yansıttığı görüntülerin hareketli olmamasıdır. Bununla beraber;

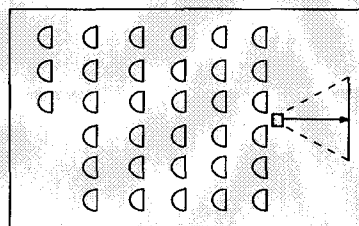
Tepegözlerin en olumsuz yanı sadece saydamları yansıtabilmesi ve doğrudan basılı sayfa üzerinden yansıtmaya olanak vermemesidir (opak göstericiler ile saydamını çekmeye gerek kalmadan kitap sayfaları doğrudan yansıtılabilir). Ayrıca konuşmacının perdenin önünde durarak katılımcıların görmesine engel olmamaya dikkat etmesi gerekir (<http://www.tubitak.gov.tr>).

Sunum esnasında dikkat edilecek en önemli noktalardan biri de öğrencilerin tepegöz ile olan konumlarıdır. Tepegöz ile yansıtılan görüntülerin, sınıf ortamındaki her öğrenci tarafından izlenebilmesi gerekmektedir.

Şekil 8. Uygun açılar – Özfirat, Uzer, Yürüker, Güleçyüz, Demirkol (2000: 13)'dan alınmıştır.

Şekil 9. Tepegöz ve perdenin yerleştirilmesi – Özfirat ve ark. (2000: 13)'dan alınmıştır.

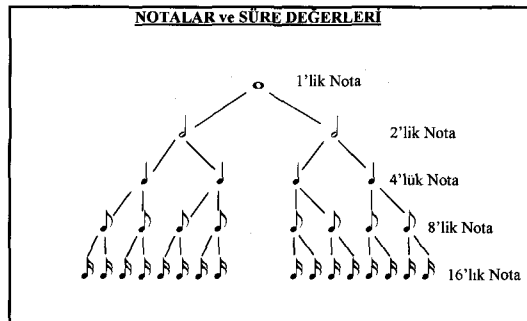

Asetatlar, tepegöz vasıtası ile kullanılan materyallerdir. Yansıtılmak istenen objeler bu materyal üzerinde oluşturulmaktadır. Tepegöz kullanımında en önemli olan nokta, asetatların hazırlanış aşamasıdır.

- İzleyenlerin dikkatlerini çekmek açısından renkli görseller kullanılabilir. Ancak, yansıtılan görsellerde zemin (fon) ile şekil (figür) arasında zıtlık olmamasına dikkat edilmelidir.
- Bilgiler tepegöz saydamları üzerine, yatay ya da dikey formatta hazırlanabilir. Ancak, saydamların hem yatay hem de dikey formatlarda karışık olarak hazırlanması, izleyenlerin özellikle grafik materyallerindeki oranları farklı algılamalarına sebep olabilir.
- Saydam üzerinde yazılar normal okuma biçimine uygun, soldan sağa yerleştirilmelidir. Birbiri üstüne yığılmış gibi görünen karmaşık, dikey ve süslü yazıları okuması zordur. Bu nedenle ikiden fazla olmayan basit yazı karakterleri (Arial, Times gibi) kullanılmalı, eğik ya da süslü yazılar gerekmedikçe (dikkatleri bunlar üzerine çekmek gibi) kullanılmamalıdır.
- Saydamda süslü kenarlar, gereksiz detaylar ve genel olarak üzerinde durulan kavramın açıklığa kavuşmasına yardımcı olmayan öğeler bulundurulmamalıdır. Her bir saydamda tek bir kavram veya fikir verilmelidir.
- Eğer bir kavram ya da fikirle ilgili çok miktarda bilgi vermek gerekiyorsa bu bilgilerin hepsini tek bir saydamda vermek yerine, iki, üç ya da daha fazla saydam kullanılmalıdır. Aynı şekilde, karmaşık bir resim, şekil ve grafik türü görsel bir temel saydam üzerine aşamalı olarak yeni saydamlar ekleyerek sunulmalıdır. Bu, konunun basitten karmaşığa giden bir biçimde verilmesini sağlar. Ayrıca, yeni saydamlarda renk kullanımı, izleyenlerin dikkatlerini bir merkezde toplamanıza yardımcı olur (Yalın, 2003: 130-131).

Müzik eğitiminde de sıkça kullanılan asetatların hazırlanış aşamasında dikkat edilmesi gereken noktalar vardır. Bunlardan en önemlisi, bir kavramı açıklayan objelerin asetat üzerinde sade ve anlaşılır nitelik taşımasıdır. Yukarıda da belirtildiği gibi anlatılmak istenen kavram bütün olarak değil de tümevarım yöntemi ile verilmelidir. Aşağıda, notaların süre değerlerine ilişkin asetat örnekleri bulunmaktadır.

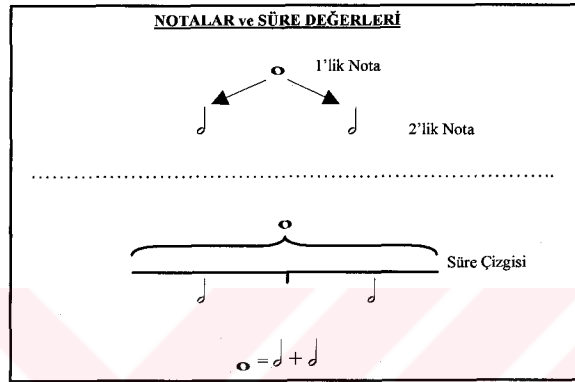
Şekil 10. Asetatın yanlış kullanımına bir örnek.

Şekil 10’da görüldüğü gibi, “notalar ve süre değerleri” kavramı tek asetat üzerinde gösterilmiştir. Konunun bu şekilde işlenmesi ile bir verim alınamayacaktır. Çünkü, tek asetat üzerinde bunca kavramın gösterilmesi, öğrenci üzerinde algı karmaşası yaratacaktır.

Aynı konu aşama aşama ve daha anlaşılabilir bir şekilde gösterilmelidir. Ancak daha sonra olaya bütünsel şekilde yaklaşılabilir.

Şekil 11. Olumlu bir asetat örneği.

Yukarıdaki örnekten anlaşıldığı gibi, anlatılmak istenen konu asetat üzerinde basitleştirilebilir. Diğer nota çeşitleri de başka asetatlar üzerinde işlenebilir. Hatta bu asetatta bile asetat üzerindeki noktalı kısmın altı, ilk etapta bir kağıt ile kapatılarak dikkat üst kısma, daha sonra da üst kısım kapatılarak dikkat alt kısma çekilmelidir. Sonuçta iki kısım da aynı olayı anlatmaktadır ancak öğrenciler ilk bakışta asetat üzerinde iki farklı kavram olduğunu sanabilirler.

Kaset ve CD'ler

İlköğretim okulları müzik eğitiminde sıkça kullanılan materyallerdir. Hem maddi açıdan ucuz hem de sınıf ortamına rahatça taşınabilir olmaları bu materyallerin olumlu taraflarıdır. Kaset ve CD'ler müzik eğitimi için ayrı bir öneme sahiptirler. Çünkü, içlerinde ses kaydı barındırmaktadırlar. Sınıf ortamında, bir teyp ya da CD çalar vasıtası ile örneklenmek istenen konuşmalar veya müzikler dinletilebilir.

Sağladığı ses kalitesi ve manyetik alanlardan daha az etkilenmesi nedeni ile son yıllarda daha çok CD'ler kullanılmaktadır.

Özellikle müzik eğitimi için çok yararlı olan bu materyallerin etkili kullanımı için dikkat edilecek hususlar bulunmaktadır. Eğer bir konuşma dinletilecekse, dinletinin kısa ve özlü olmasına özen gösterilmelidir. Aksi halde öğrencilerin dikkatleri dağılabilir. Eğer bir müzik dinletilecekse, müziğin öğrenci seviyesine uygunluğu önceden düşünülüp tasarlanmalıdır. Dinletinin üzerine konuşmak, öğrencilerin dikkatini nereye vereceğinde kararsız kalmasına neden olabilir. Bunun yerine, dinletide vurgulanmak istenen bölüm için yapılacak yorumlar, çalan müziğe veya konuşmaya kısa bir süre ara verilip bu arada belirtilebilir. Dinletinin bu şekilde yapılması öğrencilerin hem dinletiyeye hem de yorumlara odaklanmalarını sağlayacaktır.

Video Kasetler

Video kasetleri diğer materyallerden ayıran en önemli özellik, bu materyalin sağladığı görselliğin hareketli olmasıdır.

Gerçek hayattaki kavramları ve olguları görsel ve işitsel olarak sunabildiği için, televizyon programları ve video kasetler, öğrencilerin bilişsel alanda olduğu kadar duyuşsal alandaki becerilerinin de gelişmesine katkıda bulunan etkili bir materyal türüdür. Hatta, verimli bir şekilde tasarlanmış video kasetler, psikomotor davranışların kazandırılmasında da büyük rol oynamakta ve yaygın olarak kullanılmaktadır (Halis, 2002: 76).

Video kasetler etkili kullanıldığında çok yararlı bir gösteri materyalidir. Video kasetler aracılığıyla, her türlü görüntü ve ses sınıf ortamına taşınmaktadır. Görüntüler akıcıdır ve dikkati uzun süreli olarak üzerinde toplamaktadır.

Video kullanımının eğitime sağlamış olduğu yararlar:

- Video, öğrenmeyi zaman-mekana bağlı olmaktan kurtarır,
- Plânlı olması gereken öğrenme-öğretme etkinliklerinin gerçekten plânlı olarak ele alınmasını teşvik eder,
- Öğretim süreçlerine “mikro öğretim” gibi yeni yöntemler kazandırır,
- Bireysel ve grupla öğretime yeni olanaklar kazandırır,
- Esnek ve kaliteli ev-video eğitim sistemi yaratır,
- Bilginin sunuluşunda ve akışında düzen sağlar,
- Öğrenci tepkilerini gözleme olanağı verir,
- Hareket, renk, ses boyutlarıyla öğrenmeyi kolaylaştırır,
- Sınıf dışı olgu ve olayları sınıf içine getirir,
- Somut ve kalıcı öğrenmeler sağlar (Demirel ve ark. 2003: 109).

Sınıf ortamında gösterilmesi düşünülen video kasetin, öğretmen tarafından daha önceden mutlaka izlenmesi gerekmektedir. İçeriğinin konuya ne kadar uyduğu,

işlenecek konuya neler kazandıracacağı ve öğrencilerin dikkatini ne oranda toplayacağı önceden hesaplanmalıdır.

Öğretimde video kullanırken dikkat edilmesi gereken noktalar:

- Videonun sınıf, yaş, sosyal çevre ve zeka düzeyinin yüksekliği oranına göre daha etkili ya da etkisiz kaldığı söylenebilir. Bu açıdan video filmi seçilirken amaçlanan hedef, öğrencilerin seviyeleri ve ilgileri göz önünde bulundurulmalıdır. Videonun öğrenciye gösterilme süresi saptanmalıdır.
- Video ile öğretim uygulaması yapılırken hedeflerin açık seçik belirlenmesi gerekir. Bu hedeflere ulaşmak için video filmlerinin içeriği, sınıf atmosferi ve öğrencilerin ilgileri çok iyi belirlenmelidir. Videonun sınıfta bir eğlence aracı olmadığı fakat bir eğitim aracı olduğu unutulmamalıdır.
- Sınıf içinde videonun sesi tüm öğrencilerin duyacağı şekilde iyi ayarlanmalıdır.
- Video ile öğretim yapan öğretmen video derste göstermeden önce seyredip ona göre hazırlık yapmalıdır.
- Hiçbir zaman bir ders saatinde 20 dakikadan fazla video izlenmemelidir. Eğer video izlemenin bir amacı yoksa hiçbir zaman kullanılmamalıdır. Zira video, öğrenme-öğretme sürecinin temeli değil bir araçtır.
- Daima genelden daha özele doğru bir yaklaşım izlenmeli, ses ve görüntüdeki her unsurun değerlendirilmesine dikkat edilmelidir (Demirel ve ark. 2003: 110).

Video kasetler ses ile görüntüyü aynı anda sağlayabildikleri için müzik eğitimde kullanılmaya gayet elverişli olan materyallerdir. Örneğin, öğrencileri herhangi bir sanatsal etkinliğe götürmek her zaman mümkün olmayabilir ancak video kasetler sayesinde bu etkinlikler sınıf ortamına taşınabilir.

Son yıllarda video kasetlerin yerine VCD'ler tercih edilmektedir. Boyutlarının taşınmaya daha elverişli oluşu, maliyetinin düşüklüğü, sık sık kullanımdan kaynaklanan aşınmaların meydana gelmeyişi ve en önemlisi görüntü ve ses kalitesinin video kasetlere oranla daha kaliteli oluşu VCD'lerin kullanımını etkin kılmıştır.

Müzik eğitimi için, Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu video kasetler bulunmaktadır. Piyasalarda da buna benzer materyaller mevcuttur. Bulunamadığı durumlarda gerekli araçlar ile video kaset hazırlanabilir.

Alternatif Ders Materyalleri Geliştirme

Teknoloji çağının getirdiği yeniliklerle, eğitim alanında kullanılan her türlü materyal gelişmektedir ve kullanılabilirlik özellikleri artmaktadır. Eğitim alanında

yaygın bir şekilde kullanılan materyaller ile sınırlı kalınmamalıdır. Öğretmen, yaratıcılığını kullanarak eğitim alanında çok faydalı materyaller geliştirebilmelidir, hatta basit materyallerin öğrenciler tarafından geliştirilmesine de rehberlik yapabilmelidir.

Özellikle ilköğretim okulları müzik dersi için iskelet vazifesi gören materyaller farklı kullanım şekilleriyle de dersin amaçları için yararlı bir şekilde kullanılabilir.

Bilgisayar Uygulamaları

Bilgisayar günümüzde, hayatımızın her anlamda içine girmiş teknolojik bir araçtır. Teknik açıdan:

Bilgisayar önceden hazırlanmış birtakım verileri, verilen komutlar doğrultusunda alan, kaydeden, verilen komutlar dizisine uygun olarak bu verileri işleyen, sonuçları depolama ünitesine kaydeden ve yine komutlar dizisine göre çıkış ünitesinden veren elektronik bir makinedir... (Bal, Keleş, Erbil, 2002: 122).

Kullanılmaya başladığı ilk andan günümüze kadar geldiği süreçte neredeyse her gün gelişen bilgisayarlar, sosyal yaşamın her alanında kendini göstermektedir. Teknolojilerinin sürekli gelişmesi ve seri üretimlerinin giderek artması nedeni ile kaliteleri yükselip, maliyetleri düşen bu teknolojik ürünler bir çoğumuzun evlerinde de yer almaktadırlar.

Sosyal yaşamın içerisine böylesine girmiş bilgisayarların kullanımını bilme zorunluluğu kendiliğinden doğmaktadır.

Bilgisayar, eğitimin her alanında kullanılabilen vazgeçilmez bir materyaldir. Bunun nedeni bilgisayarın çeşitli kullanım amaçları sağlamasıdır. Ders materyali olarak bilgisayarlar, programlar vasıtasıyla sesin ve görselliğin amaca uygun hazırlanmasını pratik bir şekilde sunmaktadırlar.

Öğretimde bilgisayarların çevresini etkileyen yapısı, ona çeşitli avantajlar sağlamaktadır. Öğretimin aktif bir şekli olarak bilgisayarlar, öğrencilerin katılımını gerektirmektedir. Bilgisayarın sağladığı özel avantajlar:

- Öğrencilere kendi ortamlarında, zaman kazandırarak uygun bir sınıf öğretimi olanağı sağlar. Öğrencilere öğrendiklerinin oranı ve sonuçlarını kontrol etme imkânı verir (Bireyselleşme).
- Verdiği cevapların doğruluğunu anında öğrenmesi öğrenciye moral kazandırır.
- Programlar, özellikle yavaş öğrenen öğrenciler için daha olumlu bir eğitim ortamı sağlar. Hatalar diğer öğrencilerin önünde olmayacağından utandırıcı olmaz.

- Bilgisayar destekli eğitim, öğrenmede zorluk çeken, çeşitli etnik gruptan olan ve özürli öğrenciler için etkilidir.
- Bilgisayarın kayıt saklama becerisi, bireysel öğrenimi mümkün kılar, bireysel talimatlar hazırlanarak öğrencinin ilerleyişi gözlenebilir.
- Bilgisayarlar, bilginin gelişmesine uygun olarak artan bir veri tabanı sağlar. Bilgisayarlar grafik, metin, işitmeye ve görüntüye ait bütün bilgileri kullanabilir. Öğretmenin kullanması için pek çok bilgi girilebilir. Bundan başka bilgisayar bireye kendi kendine öğrenme deneyimi kazandırır. Bu öğrenme deneyimlerinde çeşitli öğretim metotlarından yararlanır.
- Bilgisayar öğretmene, zamana ve yere bağımlı olmadan bir öğrenciden diğerine güvenilir ve uygun öğretimi sağlar.
- Bilgisayara dayalı eğitim, öğretim etkinliğini artırır. Etkinlik, öğrencinin başarısının artmasıdır. Yeterlilik ise hedeflere kısa zamanda daha az masrafla ulaşmaktır. Yeterlilik iş hayatında ve endüstride çok önemlidir ve eğitimdeki önemi de gittikçe artmaktadır.
- Bilgisayarlar bizi kendileri ile düzgün ve mantıklı bir şekilde iletişimde bulunmaya zorlarlar. Bilgisayarı kullanan, kesin, açık talimat ve cevaplarla iletişimi öğrenmelidir. Çünkü komutlardaki tereddütlü uygulamaları bilgisayar anında reddeder.
- Kullanımı kolay sistemlerin ortaya çıkması, bazı eğitimcilerin kendi eğitim programlarını geliştirmelerine imkân tanımıştır (Bal ve ark. 2002: 203-204).

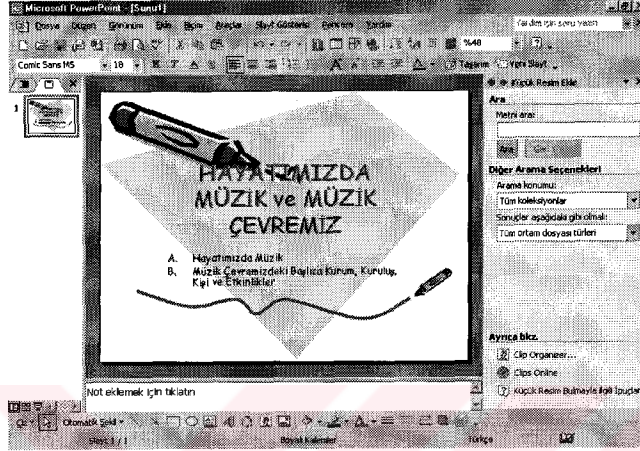
Bilgisayarlar müzik eğitimi alanında da çok etkili bir şekilde kullanılabilirler. Özellikle sunu programları, nota yazım programları ve çeşitli formatlarda ses dosyaları çalıcı-düzenleyici programlar müzik eğitiminde kullanılabilirliği olan programlardır.

Etkili bir materyal olan bilgisayar ile çok farklı sunu yöntemleri elde edilebilmektedir. Özellikle müzik dersinde öğretmen, bilgisayar vasıtası ile algılanması güç olan bir çok soyut kavramın somutlaştırılmasını sağlayarak hem konunun kolay bir şekilde anlaşılabilirliğini, hem de dersin zevkli bir şekilde işlenmesini sağlayabilir. Önemli olan, müzik dersinde aktarılacak konuya ilişkin programların amaca hizmet edebilir şekilde tasarlanıp sunulmasıdır.

Günümüzde müzik ile ilgili yüzlerce bilgisayar programı bulunmaktadır. Tabii ki bu programların hepsi de müzik eğitiminde kullanılmak için elverişli değildir. Özellikle müzik eğitimi için hazırlanmış programların yanı sıra, uygun şekilde tasarlandığında müzik eğitiminde etkili bir materyal olarak kullanılabilen programlar da bulunmaktadır. "Microsoft Office" grubundaki "Power Point" isimli sunu programı buna iyi bir örnektir. Genelde bir çok bilgisayar kullanıcısının tanıdığı bu program ile başarılı bir şekilde slayt gösterisi yapılabilir.

Bu program vasıtası ile aktarılmak istenen kavramlar belli bir düzen içerisinde sunulabilmektedir. Ayrıca sunuyu etkili kılabilmek için programın içinde mevcut olan efektlerden yararlanılabilir. Hatta bu program sunu esnasında ses veya müzik eklentileri de mümkün kılmaktadır. Bütün bunlar sunuyu daha cazip hale getirecektir.

Şekil 12. "Power Point" sunu programından bir görünüm

Hazırlanan sununun etkili olabilmesi için bazı kurallara dikkat etmek gerekmektedir. Bunlar:

- Slaytlar üzerindeki yazı açık, okunaklı, büyük olmalı ve on sözcüğü geçmemelidir.
- Slaytlarda kullanılan yazı ve zemin renkleri tasarım ilkelerine uygun seçilmelidir.
- Anlatılmak istenenlere uygun resim ve filmler seçilmelidir.
- Ses eklemek sunuyu etkili kılar.
- Öğrencilerin dikkatini dağıtacak kadar fazla görsel malzeme kullanılmamalıdır.
- Kullanılan teknolojiyi öğrenciler önceden tanımalıdır.
- Teknolojik gösteri mesajın önüne geçmemelidir.
- Görüntü uzun süre perdede kalmamalıdır.
- Işık kaynağı ile perde veya yansıtılan zemin arasına girilmemelidir.
- Slaytlar sınırlandırılmalı ve bir sunu için mecbur olmadıkça yirmi slayttan fazla kullanılmamalıdır (Bal ve ark. 2002: 190-191).

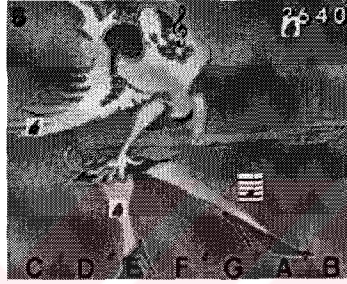
Bilgisayar uygulamalarının ilköğretim okulları müzik eğitimindeki yeri ve önemi oldukça büyüktür. Müzik öğretmenlerinin bilgisayarı etkili bir materyal olarak kabul edip, çağın da getirdiği zorunlulukla bilgisayar kullanımını iyi bir şekilde bilmesi gerekmektedir.

Çocukların bilgisayar oyunları ile oldukça zaman harcamaları ve az kitap okumaları bile, toplum ve bazı eğitimciler tarafından pek yadırganmamakta ve neredeyse kabullenilmekteyse de aynı ortamda uygun yazılımlar arayarak (hazırlanmasını sağlayarak) okuma alışkanlığının da bu ortamlar yardımıyla

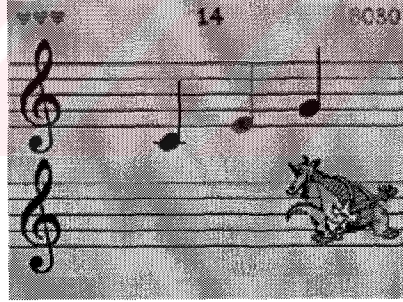
kazandırılması çok az kimse tarafından ciddiye alınmaktadır...(Akpınar, 1999: 5-6).

Müzik eğitimi alanında kullanılabilirliği olan programlar arasında bilgisayar oyunları da gösterilebilir. Çocukların bilgisayar oyunlarına duydukları ilgi herkes tarafından bilinmektedir. En iyi öğrenme şekillerinden biri de oyun ile öğrenmedir. Çocuk ve oyun ayrılmaz bir kavramdır. O halde niçin bilgisayar oyunları etkili bir materyal olarak kullanılsın? Aşağıdaki şekillerde bilgisayar oyunları ile nota ve ses öğretimi hedeflenmiştir.

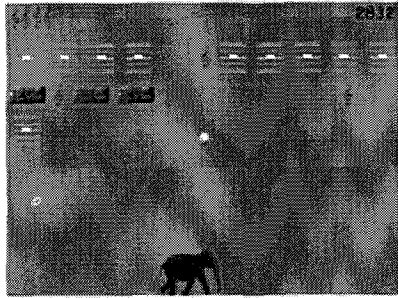
Şekil 13. Sesleri öğreten bir oyun programı – <http://www.happynote.com>'dan alınmıştır.

Şekil 14. Kulak eğitimi veren bir oyun programı - <http://www.happynote.com>'dan alınmıştır.

Şekil 15. Solfej öğreten bir oyun programı - <http://www.happynote.com>'dan alınmıştır.

Şekil 16. Notaların süre değerlerini öğreten bir oyun programı - <http://www.happynote.com>'dan alınmıştır.

Şekil 17. Adım adım nota okumayı öğreten bir oyun programı - <http://www.happynote.com>'dan alınmıştır.

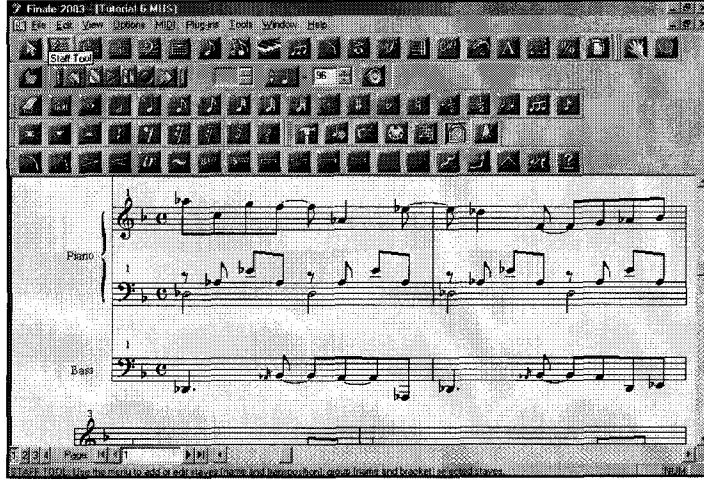

Ayrıca bir çok nota yazım ve düzenleme programları “MIDI” (Musical Instrument Digital Interface) formatında ses dosyalarını desteklemektedir. Midi formatındaki ses dosyalarının kullanım açısından en önemli avantajı kullanıcıya kanal yazılım imkânı sağlamasıdır. Yani uygun programlar vasıtası ile dosya içerisinden herhangi bir ses silinebilir, eklenebilir ve ya değiştirilebilir. “Bilgisayar aracılığıyla yüksek kalitede elektronik müzik yapmada kullanılır. Müzik yapmak için özel donanım ve yazılım gerekmektedir. Müzik eğitiminde ve beste yapmada kullanılmaktadır.” (<http://stu.inonu.edu.tr>).

Midi formatındaki dosyaların ve onu düzenleyici programların müzik eğitimindeki önemi büyüktür. Şöyle ki; sınıf ortamında bilgisayar vasıtası ile midi dosyası çalıcı ve düzenleyici programlarla, eş zamanlı olarak ezgisel uygulamalar yapılabilmektedir. Yaratılan ezgiler anında dinlenebilmektedir. Hatta öğrenciler de bu programları kullanarak yaratıcılıklarını ön plâna çıkarabilirler.

Midi formatındaki dosyaların olumsuz yanı ise, ses kalitesinin “audio” dosyaları kadar olmamasıdır. Midi formatındaki sesler doğal yolla üretilen sesler değildir. Ancak, profesyonel bir midi çalıcı cihaz vasıtası ile kalite artırılabilir.

Şekil 18. "Finale 2003" nota yazım programından bir görünüm.

Bilgisayarlar bünyelerinde bir çok özellik barındırabilen materyallerdir. Her gün yeni bir program geliştirilmekte ve bilgisayarın kullanım alanları daha da genişlemektedir. İçinde bulunduğumuz çağda, eğitimdeki kalite artık teknolojik gelişmelerle doğru orantılı olarak ilerlemektedir. Öğretmenin imkânları dahilinde her zaman tüm teknolojik gelişmeleri takip ederek, kendini geliştirmesi ve çağın gerisinde kalmaması gerekmektedir.

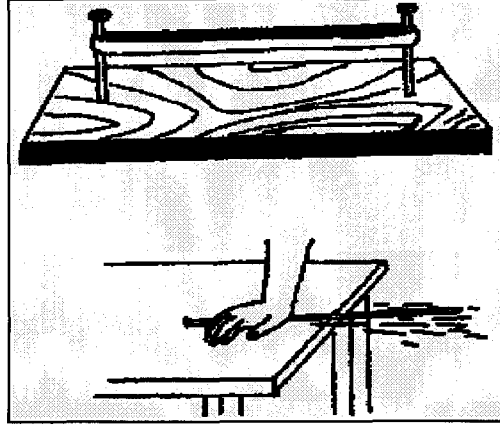
Basit Nesnelere İle Materyal Yaratma

Bilindiği gibi her okul ders materyalleri açısından her zaman zengin olmamaktadır. Materyal yetersizliği bulunan okullarda müzik öğretmenlerin bu soruna çözüm aramaları gerekmektedir.

...olumlu öğrenme koşullarının bulunmadığı, yeni teknolojilerin kullanılmadığı, hatta tepegözün, bilgisayarın, beyaz tahtanın olmadığı ortamlarda ne yapılması gerektiği konusunda alternatif ders araçları devreye girmelidir (Demirel ve ark. 2003: 70).

Çoğu zaman basit bir nesne bile amaca uygun kullanıldığında etkili bir materyal haline gelebilir. Burada önemli olan yaratıcılığın ön plâna çıkmasındaki gerekliliktir. Öğretmen yeterli materyalin bulunmadığı ortamlarda maliyeti düşük, hatta hiçbir maliyet gerektirmeyen gereçlerle de materyaller yaratabilir. Hatta bu tür materyallerin yapımında öğrencilere kılavuzluk yapabilir. Basit çalgı aletleri bu materyallere en güzel örnektir.

Şekil 19. Sesin nasıl oluştuğunu gösteren basit materyaller – Akgün (2003: 145)'den alınmıştır.

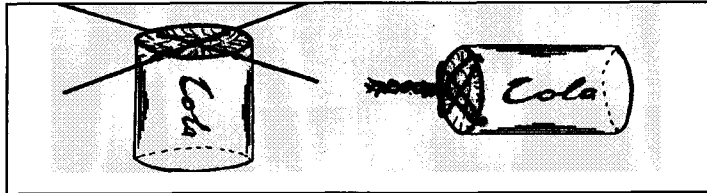
Şekil 19'daki gibi, iki çivi arasına gerilmiş bir lastik ve masa üzerinde bir ucu sıkıca bastırılmış bir metal örgü şişi ile sesin titreşimler vasıtası ile nasıl oluştuğu örneklenebilir.

Şekil 20. Basit bir su trombonu - Akgün (2003: 146)'den alınmıştır.

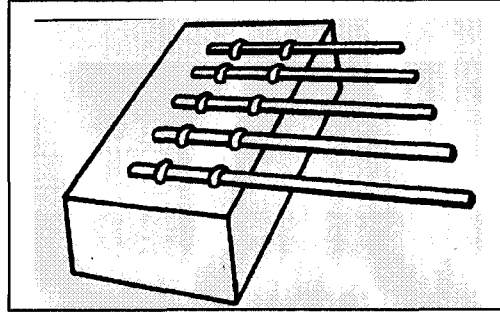
Yukarıdaki şekilde, su dolu bir bardak içine batırılmış bir cam boruya üflenerek ve aynı zamanda cam boru aşağı yukarı hareket ettirilerek farklı sesler elde edilebilir. Ayrıca bu deney bir trombonun çalışma prensibini de örneklemiş olur.

Şekil 21. Basit bir marakas yapımı - Akgün (2003: 149)'den alınmıştır.

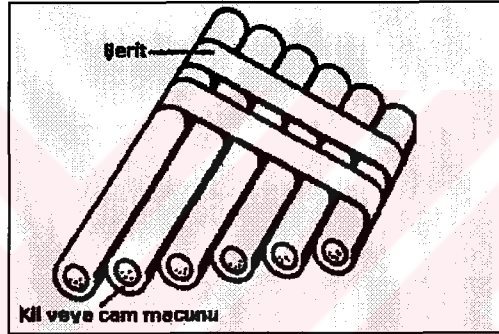
Şekil 21'de bir kola kutusundan basit bir marakas yapımı örneklenmiştir. Kutunun ağzı kesilip içine küçük taş parçaları veya bir miktar kum konulabilir. Hatta kutunun ağzı bir cilt beziyle kaplanarak estetik bir görünüm de elde edilebilir.

Şekil 22. Basit bir metal harp - Akgün (2003: 147)'den alınmıştır.

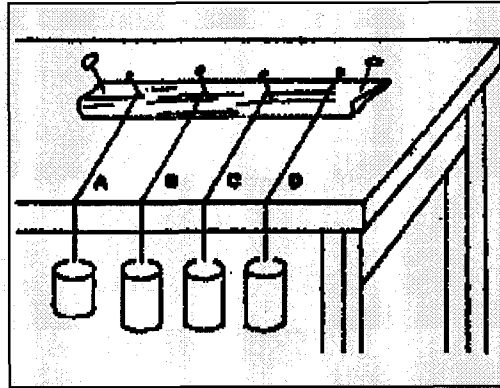
Yukarıdaki şekilde bir kutu üzerine sabitlenmiş çeşitli uzunluktaki metal çubuklar ile farklı sesler elde edilebilir.

Şekil 23. Basit bir mızık yapıımı - Akgün (2003: 148)'den alınmıştır.

Aynı çapta fakat farklı boydaki boruların şekil 23'deki gibi düzenlenmesi ile basit bir mızık elde edilebilir.

Şekil 24. Değişik boydaki konserve kutularından farklı seslerin elde edilmesi - Akgün (2003: 148)'den alınmıştır.

Şekil 24'teki gibi farklı boydaki konserve kutularından yine farklı sesler elde edilebilir.

İlgili Yayın ve Araştırmalar

Ülkemizde eğitim alanında, ders materyallerinin etkili kullanımları ve materyal geliştirme konulu kitaplar yabancı ve yerli kaynaklar olmak üzere iki kategoride toplanabilir.

Ders materyallerinin etkili kullanımları ve materyal geliştirme ile ilgili yabancı kaynaklar: D. Christ'in "Materials and Structure of Music", L. Lawrence'in "Projects In Music", D. Maxwell – Timmins'in "Teaching Music In Primary Schools", N. Morris'in "Classroom Music", N. Stimson'in "How to Write and Prepare Training Materials", R. Gover – D. Phillips – S. Walters'in "Teaching Practice Handbook", J. F. Le Baron'in "Technology in Its Place", S. E. Wade'in "Inclusve Education".

Ders materyallerinin etkili kullanımları ve materyal geliştirme ile ilgili yerli kaynaklar: E. Günay – M. A. Özdemir "Müzik Öğretimi Teknolojisi ve Materyal Geliştirme", T. Y. Şahin – S. Yıldırım'ın "Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme", H. İ. Yalın'ın "Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme", İ. Halis'in "Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme", Ö. Demirel – S. S. Seferoğlu – E. Yağcı'nın "Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme", C. Alkan'ın "Eğitim Teknolojisi", Y. Akpınar'ın "Bilgisayar Destekli Öğretim ve Uygulamalar", N. Şimşek'in "Derste Eğitim Teknolojileri Kullanımı", A. İşman'ın "Eğitim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme", E. T. Rıza'nın "Eğitimde Araç-Gereçler Teknolojisi", S. S. Büyükkaragöz – C. Çivi'nin "Genel Öğretim Metotları", C. Alkan – S. G. Elgin – A. Ergin – N. Teker – Z. Aslan'ın "Eğitim Teknolojisi", L. Küçükahmet'in "Eğitim Programları ve Öğretim", H. Bal – M. Keleş – O. Erbil'in "Eğitim Teknolojisi Kılavuzu", Ş. Akgün'ün "Çevre İmkanlarıyla Basit Ders Araçları Yapımı".

Ayrıca eğitimde materyal kullanımı ile ilgili olarak yazılmış çeşitli araştırmalar da bulunmaktadır. Güneş Demir'in "Video Destekli Öğretimin Öğrenci Başarısına Etkisi" adlı yüksek lisans tezi ve Şeref İnci'nin "Türk Milli Eğitim Sisteminde Eğitim Teknolojisi Politikaları ve Uygulamaları" adlı yüksek lisans tezi bunlara örnek olarak gösterilebilir. İlköğretim müzik eğitiminde mevcut materyallerin etkili kullanımı ve materyal geliştirme alanında bir çalışma bulunmamaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma, ilköğretim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin materyaller vasıtası ile etkili öğretim kavramını uygulayabilmelerini, öğrencilerin de varolan konular üzerindeki bilgi seviyelerini en üst düzeye çıkarabilmelerini amaç edinmiştir. Eğitimde materyal kullanımının önemine ilişkin bir çok araştırma ve deneyler yapılmış sonuçta ise gerekliliği ispatlanmıştır. Öğretme – öğrenme sürecinde vazgeçilmez bir öneme sahip olan materyaller verilen bilgi miktarını artırmakta ve hafızalardaki kalıcılığını mümkün kılmaktadır. Problem durumunda da bahsedildiği gibi, öğretmenin temel iletişim süreçlerini, süratle genişleyen bilgi dünyasını, öğrenciye verimli bir şekilde iletme yollarını bilmesi gerekmektedir.

Günümüz ilköğretim okullarında müzik derslerinde materyaller iki nedenden dolayı etkin şekilde kullanılamamaktadır. Birincisi, Devlet Okulları'nın mali yetersizliğinden dolayı bünyelerinde yeterli sayıda materyal bulunduramamaları, ikincisi ise müzik öğretmenlerinin genelde materyallerin kullanım amaçları ile ilgili yeterli derecede bilgi ve beceriye sahip olamamalarıdır. Ancak, etkili öğretim – öğrenme çerçevesi içerisinde bu zorlukların aşılması gerekmektedir. Mali yetersizliği bulunan ilköğretim okullarında “Okul Koruma Derneği” işletilerek gerekli materyallerin temin edilebilmesi için kaynak arama yoluna gidilebilir. Burada idari personele ve öğretmenlere düşen görev büyüktür. İkinci husus ise, öğretmenin artık neredeyse her gün gelişen teknolojiyi yakından takip etmesi ve müzik eğitimi alanında kullanılabilirliği olan her türlü materyali sınıf ortamına ve öğrenci seviyesine göre adapte edebilmesi gerekmektedir.

Diğer bir önemli konu da, öğrencilerin de mevcut materyalleri etkin şekilde kullanabilmesi ve konu ile ilgili basit materyaller yaratabilmesi için fırsat tanınması hatta yol gösterilmesinin gerekliliğidir. Bilindiği gibi etkili öğrenme çerçevesi içerisindeki en önemli yapıtaşlarından biri yaparak – yaşayarak öğrenme biçimidir. Herhangi bir materyali öğrencinin kullanması, hatta onu yaratması öğrenciye verilmek istenen kavramın, hafızasında uzun süreli bir kalıcılığa yol açacağı kesindir. “Öğretmen sadece bilgiyi depolayan ve onu öğrenciye sunan tek kaynak olmaktan çıkmış, öğrenciyi bilgiye yönlendiren kişi halini almıştır.” (Şahin, Yıldırım : 7).

Sonuç olarak; müzik eğitiminde öğretmenin üstlendiği rol çok önemlidir. Öğretmenin artık klasik yaklaşımdan uzaklaşıp, imkanları dahilinde müzik

eğitimindeki her türlü yeniliği sınıf ortamına taşıması gerekmektedir. Bu çağdaş eğitimin temel anlayışlarından biridir.

Problem

İlköğretim okulları müzik eğitiminde mevcut materyallerin etkili bir biçimde kullanılması ve alternatif ders materyallerinin geliştirilmesi hakkında müzik öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

Alt Problemler

- İlköğretim okulları müzik eğitiminde materyal kullanımının önemi bilinmekte midir?
- Etkili bir ders materyalinin nitelikleri müzik öğretmenleri tarafından tanımlanabilmekte midir?
- İlköğretim okulları müzik eğitiminde materyal kullanımının öğrenci üzerindeki etkileri değerlendirilebilmekte midir?
- Konuya ilişkin materyal temin edilebilmesi aşamasında zorluklar yaşanmakta mıdır?
- Öğrencilerin de konulara uygun materyal yaratmaları için hangi yöntemler izlenerek onları yönlendirmek gerektiği bilinmekte midir?

Sınırlılıklar

Bu araştırmada, ülkemizdeki ilköğretim okulları ve Anadolu güzel sanatlar liselerindeki müzik eğitiminde kullanılan yazılı materyaller, kara tahta, resim, çizim ve grafikler, gerçek nesnelere ve modeller, tepegöz asetatları, kaset ve CD'ler, video kasetler, bilgisayar uygulamaları ve basit nesnelere ile materyal yaratma konusu alınmış, bunların dışında kalan ders materyalleri araştırmanın konusuna dahil edilmemiştir.

Bu araştırmanın evreni, Çanakkale ili merkez okulları olarak belirlenmiştir.

Sayıtlılar

- Görüşleri alınan öğretmenler, düşüncelerini içtenlikle ifade etmişlerdir.
- Görüşleri alınan öğretmenler, görüşme sorularının araştırmaya uygunluğunu onaylamışlardır.

Tanımlar

Asetat: Saydam, diyapozitif.

Audio: (İng.) Ses.

Compact Disc: (İng.) Kompakt Disk.

Dizek: Notaların yüksekliklerini göstermek için kullanılan üst üste sıralanmış beş çizgi.

Materyal: Malzeme, araç – gereç.

Metronom: Bir müzik parçasının hangi hızda çalınması gerektiğini gösteren alet.

Musical Instrument Digital Interface: (İng.) Müzik birimleri için sayısal arabirim.

Mikro Öğretim: Normal öğrenme ve öğretim süreçlerinin karmaşıklığını basitleştirmeyi amaçlayan bir laboratuvar yöntemidir. Öğretim süresi, sınıftaki öğrenci sayısı ve konu bakımından küçültülmüş ve yoğunlaştırılmış öğretim deneyidir.

Obje: Nesne.

Opak: Saydam olmayan görüntü.

Pedagoji: Eğitim bilimi.

Projektör: Gösterici, projeksiyon aleti.

Psikomotor Davranış: Devinişsel davranış.

Slayt: Saydam bir yüzey üzerine alınmış, projeksiyonda kullanılmaya özgü pozitif görüntü.

Tümevarım Yöntemi: Tek tek olaylardan hareketle genel sonuçlara ulaşma yöntemi.

Uzamsal Zeka: Şekiller tasarlama ve zihinde resimler yaratma yeteneği.

Veri: Olgu, kavram veya komutların, iletişim, yorum ve işlem için elverişli biçimli gösterimi.

Video Compact Disc: (İng.) Kompakt video disk.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada literatür tarama ve nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmayı “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, alguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” (Yıldırım, Şimşek, 2003: 19) olarak tanımlamak mümkündür.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Çanakkale iline bağlı İlköğretim Okulları ve Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi oluşturmaktadır. Örneklem olarak ise Barbaros Hayrettin Paşa İlköğretim Okulu (bundan sonra: BHPİO), Cumhuriyet İlköğretim Okulu (bundan sonra: CİO), Gazi İlköğretim Okulu (bundan sonra: GİO), İsmail Baykut İlköğretim Okulu (bundan sonra: İBİO), Kepez Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu (bundan sonra: KMAEİO), Mustafa Kemal İlköğretim Okulu (bundan sonra: MKİO), Ömer Mart İlköğretim Okulu (bundan sonra: ÖMİO), Plevne İlköğretim Okulu (bundan sonra: PİO), Şemsettin Fatma Çamoğlu İlköğretim Okulu (bundan sonra: ŞFÇİO) ve Hüseyin Akif Terzioğlu Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi (bundan sonra: HATAGSL) seçilmiştir.

Denekler

Görüşleri alınan müzik öğretmenlerinin kadrolarının bulunduğu okullar örneklem olarak seçilmiştir. Çanakkale ili, merkez ilköğretim okullarında görev yapan 19 müzik öğretmeninden 12’si ile görüşülmüş ve bütüne ilişkin olarak, %63’lük bir oran elde edilmiştir.

Tablo 1’de görüşülen müzik öğretmenleri ile ilgili ayrıntılar yer almaktadır.

Tablo 1. Deneklere Ait Bilgiler

Okulun Adı	Kadrolu Müzik Öğretmeni Sayısı	Görüşülen Müzik Öğretmeni Sayısı	Mezun Olduğu Lisans Programı	Meslekteki Kıdemi (Yıl Olarak)	Cinsiyeti
BHPİO	1	1	Müzik Öğretmenliği	11	Erkek
CİO	1	1	Müzik Öğretmenliği	10	Erkek
GİO	1	1	Müzik Öğretmenliği	8	Erkek
İBİO	1	1	Müzik Öğretmenliği	7	Bayan
KMAEİO	1	1	Müzik Öğretmenliği	17	Erkek
MKİO	1	1	Müzik Öğretmenliği	11	Erkek
ÖMİO	1	1	Müzik Öğretmenliği	6	Bayan
PİO	1	1	Müzik Öğretmenliği	11	Bayan
ŞFÇİO	1	1	Müzik Öğretmenliği	5	Bayan
HATAGSL	6	3	Müzik Öğretmenliği	7, 8, 8	2 Bayan, 1 Erkek

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak literatür tarama ve görüşme formu uygulanmıştır. Literatür tarama aşamasında, internet ve kütüphanelerden yararlanılmıştır. Görüşmede uygulanan sorular, görüşmeden önce uzmanlara gösterilmiş ve uzmanlar görüşme sorularının araştırmanın amacına uygun olduğunu onaylamışlardır. Soruların yanıtlanmasında öğretim elemanlarıyla yüz yüze görüşülmüş, görüşler yazılı belge olarak alınmıştır.

Verilerin Çözümü

Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analizde “Elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır... Görüşülen yada gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde

yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır.” (Yıldırım, Şimşek, 2003: 158-159). Öğretmenlere yöneltilen sorular beş kategoriye ayrılmış, verilen yanıtlar bu kategorilerin başlıkları altında yer almıştır. Kategorilere göre yanıtlar yazılırken örnek cümleler araştırmanın önemini vurgulayacak farklı görüşlerden seçilmiştir. Kategoriler ve ilgili sorular aşağıda verilmiştir:

- Birinci sorunun yanıtı “İlköğretim okulları müzik eğitiminde materyal kullanımının önemini farkındalığı” kategorisinde;
- İkinci, dördüncü ve yedinci soruların yanıtları “Etkili bir ders materyali niteliklerinin öğretmenler tarafından tanımlanması” kategorisinde;
- Üçüncü ve beşinci soruların yanıtları “İlköğretim okulları müzik eğitiminde materyal kullanımının öğrenci üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi” kategorisinde;
- Altıncı sorunun yanıtı “Konuya ilişkin materyal temin edilebilmesi aşamasında yaşanan zorlukların belirtilmesi” kategorisinde;
- Sekizinci sorunun yanıtı “Öğrencilerin de konulara uygun materyal yaratmaları için izlenecek yöntemlerin belirtilmesi” kategorisinde gösterilmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

Görüşme verileri belirli kategoriler altında organize edilmiştir. Görüşülen bireylerden doğrudan alıntılara yer verilerek yapılan betimlemeler zenginleştirilmiştir. Örnekleme oluşturan BHPİO'nun, CİO'nun, GİO'nun, İBİO'nun, KMAEİO'nun, MKİO'nun, ÖMİO'nun, PİO'nun ve ŞFÇİO'nun müzik öğretmenleri, bunun dışında HATAGSL'nin ilköğretim okullarında da derse giren üç müzik öğretmeni ile yapılan görüşmelerde kendilerine yöneltilen sorular şunlardır:

1. Müzik eğitiminde, etkili öğrenme-öğretme çerçevesi içerisinde materyal kullanımının önemi hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
2. Sizce etkili bir ders materyalinde hangi niteliklerin bulunması gerekmektedir?
3. Müzik dersinde konuları öğrencilere materyal destekli aktardığınızda, öğrencilerin sınıf ortamındaki davranışları ve ders sonundaki kazanımları hakkındaki izlenimleriniz nelerdir?
4. Sık olarak kullandığınız bir materyali dikkate aldığınızda, bu materyalin hangi özellikleri sizin onu tercih etmenizde etkilidir?
5. Sınıf ortamında bir ders saati içerisinde birden fazla materyal kullanımının etkilerinden bahseder misiniz?
6. Öğrencilere aktarmak istediğiniz konular için size yardımcı olabileceğini düşündüğünüz materyallere ulaşmakta zorluk çekiyor musunuz?
7. Alternatif ders materyali geliştirme aşamasında, sizce hangi kriterler göz önünde bulundurulmalıdır?
8. Öğrencilerin de konulara uygun materyal yaratmaları için hangi yöntemler izlenerek onları yönlendirmek gerekmektedir?

Tablo 2. Görüşme Yanıtları

Kategori I	İlköğretim okulları müzik eğitiminde materyal kullanımının öneminin farkındalığı
Örnek Cümleler	<p>“Her bireyin öğrenme profili farklıdır. Görsel ve işitsel materyallerin kullanılması ile farklı algı düzeylerindeki öğrencilerin de ortak bir noktada buluşturulması sağlanabilir. Ayrıca bir öğretmenin konuları aktarırken tepegöz, video veya bilgisayardan yararlanması, öğrenciler tarafından edinilen bilgilerin daha kalıcı olmasını sağlayacaktır.”</p> <p>“Ders materyalleri dikkat çekmeyi sağlarlar ki bu çok önemlidir. İlköğretim yaş grubu öğrencilerinin derslerde dikkatlerini uzun süreli kaybetmemelerini sağlamak için mutlaka konuya uygun materyallerin kullanılması gerekmektedir.”</p> <p>“Müzik öğretmenleri derste çalgı aleti olarak kullandıkları materyalin dışında, imkanları dahilinde diğer çalgı aletlerini de sınıf ortamında tanıtmalıdır. Sadece o çalgı aletinin özelliklerinden bahsederek, öğrenciler tarafından o materyalin algılanması beklenmemelidir.”</p> <p>“Çocuklar için görmenin, işitmenin hatta dokunmanın önemi çok büyüktür. Bu yüzden derslerde hem materyal kullanmak, hem de öğrencilerin kullanmasını sağlamak gerekmektedir.”</p> <p>“Bence müzik dersinde materyal kullanımının en önemli yanı öğretmene zamandan tasarruf sağlamasıdır. İlköğretim okullarında müzik dersinin haftada bir saat olduğunu düşünürsek, o bir saatin çok iyi değerlendirilmesi gerekir. Materyaller sayesinde süre iyi bir şekilde değerlendirilebilir.”</p> <p>“Ders materyallerinin öğrenciler tarafından kullanılması, hatta basit materyallerin öğrenciler tarafından yaratılması ile aralarında beraber çalışma ortamı doğar. Öğrenciler bireysellikten sıyrılarak toplu bir şekilde iş yapabilme becerisi kazanır. Bu da öğrencilerin sosyalleşmesi için önemli bir adımdır.”</p> <p>“Ders materyalleri bizim en büyük yardımcılarımızdır. Konuya uygun bir materyal fazla söze gerek bırakmadan anlatılmak istenen kavramı açıklayabilir.”</p> <p>“Hedeflenen başarıyı yakalamak için sınıf ortamında materyallerin kullanılması gerekmektedir. Materyallerin kullanılması şüphesizdir ki başarıyı artıracaktır. Ancak öğretim materyallerinin bir amaç değil de bir araç olduğu unutulmamalıdır.”</p> <p>“Öğrenciler materyaller vasıtası ile görür, işitir, hisseder. Bu etkili öğrenme çerçevesi içerisindeki en önemli husustur.”</p> <p>“Özellikle müzik dersinde materyal kullanımına özen gösterilmelidir. Çünkü, müzik dersinin içerdiği konular materyal kullanımı için çok elverişlidir.”</p>

Tablo 2'in Birinci Kategori Bulguları

“İlköğretim okulları müzik eğitiminde materyal kullanımının öneminin farkındalığı” kategorisinde öğretmenlerin verdiği yanıtlara göre;

- Görsel ve işitsel materyallerin kullanımı ile değişik algı düzeyindeki öğrenciler de ortak noktada buluşturulabilir.
- İlköğretim yaş grubu öğrencilerinin dikkatlerini ders üzerinde toplamak amacıyla materyallerden etkili bir şekilde yararlanılabilir.
- Ders ortamında kullanılan materyalleri öğrencilerin de kullanabilmesi için fırsat tanınmalı ve yol gösterilmelidir.
- İlköğretim okullarında haftada bir saat olan müzik dersinde materyallerin etkili bir şekilde kullanılması ile zamandan tasarruf sağlanabilir.
- Ders materyalleri sayesinde öğrenciler bireysellikten sıyrılarak toplu bir şekilde iş yapabilme becerisi kazanırlar.
- Öğretim materyallerinin bir amaç değil de bir araç olduğu bilinmelidir.

Tablo 2. Görüşme Yanıtları

Kategori 2	Etkili bir ders materyali niteliklerinin öğretmenler tarafından tanımlanması
Örnek Cümleler	<p>“Etkili bir ders materyali öncelikle aktarılan konunun amacına uygun, öğrencinin dikkatini çeken, etkili öğrenmeyi sağlayan ve görsel – işitsel özelliklere sahip olmalıdır.”</p> <p>“Etkili bir ders materyalinin kullanımının pratik olması gerekmektedir. Öğretmen sınıfta kullanmayı düşündüğü materyali sunu ortamına hazırlaması için fazla zaman harcamamalıdır.”</p> <p>“Müzik derslerinde süreyi çok iyi değerlendirmemiz gerektiği için etkili bir materyalin öğretmene süreden kazandırması gerekir.”</p> <p>“Öğrencinin seviyesine uygun olmalıdır. Onların bilgi seviyesine hitap etmeyen materyallerin kullanımından kaçınılmalıdır.”</p> <p>“Derste kullanacağım materyalin öğrencilerin dikkatini çekmesi gerekmektedir. Aksi halde dikkat dağılır ve dikkati tekrar toplamam için zaman yeterli olmayabilir.”</p> <p>“Bence etkili bir materyalin bünyesinde birkaç özellik barındırabilmesi gereklidir. Özellikle bilgisayarlar bu konuda en kapsamlı materyallerdir. Tek bir amaç için değil bir çok amaç için kullanılabilirler.”</p> <p>“Etkili öğrenme açısından birden çok duyu organına hitap edebilmeli ve özellikle müzik dersinin konuların işlenişi için elverişli olmalıdır.”</p> <p>“Ben genelde okulda bulunan mevcut materyalleri kullanıyorum. Ayrıca öğrencilerle koro çalışması yapacağımız zaman elektronik orgdan faydalıyorum. Özellikle öğrencilerle koro çalışması yaparken materyal olarak bir enstrümanın kullanılması işimi hem kolaylaştırıyor hem de yapılan çalışmayı zevkli bir hale getiriyor.”</p> <p>“Ders sunumunda hazırlanışı ve kullanımı kolay olduğu için saydamları ve dersin konusuna uygun CD’leri tercih ediyorum.”</p> <p>“Materyal olarak eğer bir çalgı aleti kullanıyorsak, kullandığımız enstrüman kulak eğitimine hitap etmeli, akort sorunu olmamalı ve öğrencilerin de kullanımına müsait olmalıdır.”</p> <p>“Bir ders materyalinde aradığım en önemli özellik, amacıma ulaşmamda bana kolaylık sağlamasıdır.”</p> <p>“Bence etkili bir materyalin taşınabilirlik özelliğinin olması gerekmektedir. Bildiğiniz gibi çoğu ilköğretim okullarında bir müzik odası bulunmamaktadır. Bu nedenle dersler sınıflarda işlenmektedir. Bu durumda kullanmayı düşündüğüm materyalin taşımaya müsait olması gerekmektedir. Ben daha çok blok flüt’ü ve CD’leri tercih ediyorum.”</p> <p>“Öğrencilerin de kullanımına sunulacak materyallerin dayanıklı olması önemlidir. Küçük darbelerden etkilenmemeli ve tekrar tekrar kullanılabilirlidir.”</p>

Tablo 2. Görüşme Yanıtları

Kategori 2	Etkili bir ders materyali niteliklerinin öğretmenler tarafından tanımlanması
Örnek Cümleler	<p>“Eğer konuya uygun bir materyal yaratılacaksa çok komplike olmamasına dikkat edilmelidir. Aksi halde öğrenciler ona odaklanıp vurgulanmak istenen asıl konuyu kaçırabilirler.”</p> <p>“Alternatif ders materyali olarak özellikle vurmalı çalgılar yaratılabilir. Bence bu tür materyaller ilköğretimde okuyan öğrencilerin dikkatini derse iyi bir şekilde vermelerine neden olur.”</p> <p>“Öğretmenin sabit bir şekilde düşünmemesi gerekmektedir. Yani müzik dersinde materyal olarak sık sık ille de bir çalgı aleti veya bir tepegöz kullanımıyla sınırlı kalınmamalıdır. İşlenecek konuya uygun herhangi bir materyal kullanılabilir. Hatta bu tür materyaller öğrencilerin dikkatini konuya daha iyi odaklar.”</p> <p>“Alternatif ders araçları geliştirme aşamasında öğretmenin, öğrencilerin okuduğu sınıfı, ihtiyaçlarını ve algı seviyelerini dikkate alması gerekir. Geliştirilmesi düşünülen bir materyalin o sınıftaki öğrencilerin ihtiyacını karşılayacak özelliklerde olmasına dikkat edilmelidir.”</p> <p>“Bence bilgisayarlardan müzik eğitiminde iyi bir şekilde faydalanılabilir. Eğer sınıfta bir bilgisayar mevcutsa, daha önceden hazırlanan bir program vasıtası ile konu etkili bir şekilde işlenebilir.”</p> <p>“Eğer mevcut materyallerle işlenen konu tam olarak örneklenemeyecekse, alternatif materyaller kullanılmalıdır.”</p> <p>“Yaratılması planlanan bir materyalin ekonomik olması ve kolayca bulunabilen parçalardan oluşması gerekir. Bu, öğrencilerin de o materyali inceleyerek aynısını gerçekleştirmelerini özendirir.”</p>

Tablo 2'in İkinci Kategori Bulguları

“Etkili bir ders materyali niteliklerinin öğretmenler tarafından tanımlanması” kategorisinde öğretmenlerin verdiği yanıtlara göre;

- Öğretmenlerin büyük bir kısmı etkili bir ders materyalinde konunun amacına uygun, öğrencinin dikkatini çeken ve etkili öğrenmeyi sağlayan niteliklerin bulunması gerektiğini belirtmişlerdir.
- Bir öğretmen ekili bir ders materyalinin zamandan tasarruf sağlaması gerektiğini belirtmiştir.
- Bir öğretmen derste kullanılacak materyallerin öğrencilerin yaş grupları dikkate alınarak seçilmesi gerektiğini belirtmiştir.
- Ekili bir materyalin bir çok duyu organına hitap edebilmesinin gerektiği bir çok öğretmen tarafından vurgulanmıştır.
- Görüşmeye katılan bir öğretmen, materyal olarak derste kullanılan çalgı aletinin hem öğrencinin kullanımına müsait hem de akort sorunu olmayanlardan seçilmesinin gerekliliğini belirtmiştir.
- Öğretmenlerin bir kısmı, etkili bir ders materyalinin onları amacına en kısa yoldan ulaştırabilecek niteliğe sahip olması gerektiğini savunmuşlardır.
- Bir öğretmen derste kullanılması düşünülen materyalin fiziksel koşullardan kolay etkilenmeyecek nitelikte olması gerektiğini belirtmiştir.
- Bir öğretmen ders ortamında yaratılması düşünülen bir materyalin çok komplike olmamasına dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.
- Öğretmenlerin bir kısmı, alternatif ders araçları geliştirme aşamasında öğretmenin, öğrencilerin okuduğu sınıfı, ihtiyaçlarını ve algı seviyelerini dikkate alması gerektiğini belirtmişlerdir.

- Öğretmenlerin bir kısmı, yaratılması düşünölen materyalin ekonomik olması ve kolayca bulunabilen parçalardan oluşması gerektiğini savunmuştur.

Tablo 2. Görüşme Yanıtları

Kategori 3	İlköğretim okulları müzik eğitiminde materyal kullanımının öğrenci üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi
Örnek Cümleler	<p>“Müzik dersine bakış açıları değişiyor. Genellikle derslerde materyalleri öğrenciler kullandığı için ilgileri artıyor. Yapararak yaşamının hazzını tadıyorlar. Derse ve konulara çok çabuk konsantre olabiliyorlar.”</p> <p>“Öğrenciler kendilerini daha rahat hissediyorlar. Özellikle materyalleri kendileri kullandıklarında özgüvenlerinin arttığını gözlüyorum. Bireyselliğin yanı sıra grup bilinci ve toplumdaki sorumluluk bilinci gelişiyor.”</p> <p>“Ben şahsen müzik derslerinde sık sık materyal kullanamıyorum. Çünkü okulumuzda maalesef yeterli sayıda materyal yok. Ancak kullandığım zamanlarda öğrencilerin tüm dikkatini derse verdiklerini gözlemlemiştim.”</p> <p>“Öğrenme daha kalıcı oluyor. Materyaller vasıtası ile işlediğim konular öğrencilerin hafızasına daha kolay yerleşiyor.”</p> <p>“Dersin işlenişi hem benim açımdan hem de öğrenciler açısından daha zevkli bir hale geliyor. Anlatılan konuya ilgilerini tam olarak verebiliyorlar. Hatta müzik dersine hiç ilgi duymayan birkaç öğrencimin de materyal kullandığımda derse ilgi duyduklarını gözlemlemiştim.”</p> <p>“Genelde tepegöz kullanıyorum. Elimde daha önceden hazırladığım asetatlar var. Onlar her zaman dolabımda duruyor. Gerekli zaman kullanıyorum. Tepegöz ile görsellik sağlandığı için öğrenciler anlatılan konulara ilgi duyuyor.”</p> <p>“Müzik dersi haftada bir saat olduğu için birden fazla materyalin uygulanması bence zor gibi görünüyor. Eğer uygulanacaksa da daha önceden bu materyallerin kullanım amaçları ve süreleri plânlanmalıdır.”</p> <p>“Ben bazen uyguluyorum. Farklı materyalleri kullandığımda öğrencilerin dikkatlerinin dersin bitimine kadar dağılmamalarını sağlayabiliyorum.”</p> <p>“Bir ders saatinde farklı materyalleri kullanmak şüphesiz konunun en iyi şekilde algılanmasını sağlayacaktır. Ancak birden fazla materyalin sınıfa taşınması ve kısa sürede hepsinin örneklenmesi bana zor gibi geliyor.”</p> <p>“Bir derste birden fazla materyalden yararlanılabilir. Ancak bir müzik odasının olması gerekiyor. Materyaller açısından donanımlı bir müzik odasında öğretmen, ders sunumunda aklına bir fikir geldiğinde elinin altındaki bu materyallere kolayca ulaşabilir.”</p> <p>“Benim maksimum iki veya üç farklı materyal kullandığım oldu ama sadece bir saat içerisinde daha fazla materyal kullanımının kolay olmayacağını düşünüyorum. Eğer süre daha uzun olsa daha fazla materyallerle çalışma imkanımız olur. Daha fazla materyal kullanmanın sonucunda mutlaka müzik dersindeki başarı artacaktır.”</p>

Tablo 2'in Üçüncü Kategori Bulguları

“İlköğretim okulları müzik eğitiminde materyal kullanımının öğrenci üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi” kategorisinde öğretmenlerin verdiği yanıtlara göre;

- Bir öğretmen, öğrencilerin müzik dersine duydukları ilginin arttığını belirtmiştir.
- Bir öğretmen, öğrencilerinin materyalleri kendilerinin kullandığında özgüvenlerinin arttığını gözlemlediğini belirtmiştir.
- Görüşmeye katılan öğretmenlerin bir kısmı okullarında gereken materyallerin bulunmadığını belirterek, müzik dersinde materyal kullanamadıkları için yeterli gözlem sahibi olmadıklarını ifade etmişlerdir.
- Öğretmenlerin hemen hepsi, ilköğretim okullarında müzik dersinin bir saat olduğunu ve bir ders saati içinde de birden fazla materyal kullanımının epey zor bir şekilde gerçekleştirileceğini belirtmişlerdir.
- Bir öğretmen, bir ders saatinde birden fazla materyalden yararlanmak için donanımlı bir müzik odasının olması gerektiğini belirtmiştir.

Tablo 2. Görüşme Yanıtları

Kategori 4	Konuya ilişkin materyal temin edilebilmesi aşamasında yaşanan zorlukların belirtilmesi
Örnek Cümleler	<p>“Maalesef okulumuzda yeterli sayıda materyal bulunmuyor. Bulunan materyaller ise üç adet tepegöz ve kasetçalar. Bazen bana gereken materyalleri kendim temin ediyorum.”</p> <p>“Tabi ki müzik dersinde işlediğim konularda bana yardımcı olabilecek çoğu materyale ulaşamıyorum. Bir çoğu zaten okulda bulunmuyor. Dışarıdan temin etmeye kalsam bazılarının maliyetleri çok yüksek olduğundan alamıyorum.”</p> <p>“İlköğretim okullarının bünyesinde tam donanımlı bir müzik odasının bulunması gerekiyor. Bilindiği gibi çocuğun zihinsel olarak gelişmesinde müziğin rolü çok büyük. İlköğretim okullarında okuyan öğrencilerin verimli bir şekilde müzik dersi işlemeleri için olması gereken müzik odasındaki materyallerden etkin bir şekilde yararlanılması gerekmektedir.”</p> <p>“Derste bir kavramı açıklarken konunun iyi anlaşılabilmesi için o kavramın tanınması gerekiyor. Bu aşamada materyallerin önemi çok büyük. İmkânlarım el verdiği sürece okulda bulamadığım materyalleri kendim getirmeye çalışıyorum.”</p> <p>“Okulda yeterli sayıda materyal bulunmadığı için müzik derslerinde materyal kullanamıyorum.”</p> <p>“Derste sıkça kullandığım materyaller blok flüt, tepegöz, kaset ve CD çalar. Bazen gerektiğinde çeşitli ezgilerin notalarını materyal olarak kullanıyorum. Bunların haricinde herhangi bir materyal kullanmadım.”</p> <p>“Gerekten materyallere her zaman ulaşmak mümkün değil. Ancak ben ulaşabildiğim basit materyalleri kullanarak ta müzik dersini etkili bir şekilde işlediğime inanıyorum.”</p> <p>“Ben özellikle sınıf ortamına getiremeyeceğim müzik aletlerini örneklemek için onların resimlerini kullanıyorum ve elimdeki kaset ve CD’ler ile öğrencilerin o çalgı aletlerinin sesleri hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlıyorum. Verdiğim bu örnek, ulaşılması veya ulaşılsa bile sınıfa getirilmesi mümkün olmayan materyaller için bence bir çözüm olabilir.”</p>

Tablo 2'in Dördüncü Kategori Bulguları

“Konuya ilişkin materyal temin edilebilmesi aşamasında yaşanan zorlukların belirtilmesi” kategorisinde öğretmenlerin verdiği yanıtlara göre;

- Görüşmeye katılan öğretmenlerin hepsi okullarındaki materyal yetersizliğinin derslerdeki uygulamaları aksattığını belirtmişlerdir.
- Bir öğretmen, okullarında yeterli materyal bulunmadığını, ancak gerektiğinde kendisinin sınıfa dışarıdan yardımcı materyaller getirerek ders işlediğini belirtmiştir.
- Bir öğretmen, sınıf ortamına getiremediği enstrümanların resimlerini ve kaset vasıtası ile seslerini kullanarak, öğrencilerin konu hakkında yeterli bilgiye ulaştıklarını savunmuştur.

Tablo 2. Görüşme Yanıtları

Kategori 5	Öğrencilerin de konulara uygun materyal yaratmaları için izlenecek yöntemlerin belirtilmesi
Örnek Cümleler	<p>“Öğrencilerden, konuya ilişkin materyal yaratmalarını sağlamak için ilk önce öğretmen tarafından bir model örneklenmelidir. Öğretmen tarafından yaratılan modelin de o sınıfın seviyesine uygun olmasına dikkat edilmelidir.”</p> <p>“Bence bu konuda, öğrencilerin yaratıcılıklarını sergilemesine fırsat verilmesi gerekiyor. Bu yolla hem öğrencilerin yaratıcılıkları gelişir hem de ortaya çok farklı ürünler çıkar.”</p> <p>“Öğrenciler tarafından yaratılması istenen materyalin, öğretmen tarafından tanımının iyi bir şekilde yapılması gerekiyor. Ayrıca o materyalin yapımının maddi ve manevi açıdan külfetli olmaması lazım. Yani öğrencilerin yapım aşamasında o materyali oluşturacak parçaları kolayca temin edebilmesi gerekiyor.”</p> <p>“Öğretmen, öğrencilerinin kendi başlarına bir iş yapabilmelerini sağlamaları için onları cesaretlendirmesi gerekiyor. Öğretmen, öğrencilerin kendi kendilerine yarattıkları materyalleri incelerken esnek olması gerekiyor ki daha sonra yapılacak çalışmalar için çocuklara o şevki versin.”</p> <p>“Bence öğrenciler tarafından yaratılması istenen materyalin basit olması gerekmektedir. Mesela, basit vurmali çalgıların yaratılması istenebilir. Bu tür materyallerin yapımı hem kolaydır hem de sınıf ortamında denenebilir. Böylece öğrencilere zevk eğitimi de verilmiş olur.”</p> <p>“Yaratılacak materyalin dersin konusunun amacına hizmet etmesi gerekir. Bu yüzden yapılacak çalışmanın amacının öğrencilere önceden açıklanması gerekir.”</p> <p>“Okuldaki iş eğitimi öğretmeni ile ortak çalışma yapılabilir. Eğer (varsa) atölye malzemelerinden yararlanılabilir. Hatta (varsa) fen bilgisi laboratuvarından sesin oluşumu ile ilgili araçlar temin edilebilir.”</p> <p>“İlk etapta öğrencilere doğadaki bir çok nesne ile değişik sesler ve ritimler oluşturulabileceğinden bahsedirim. Mevcut enstrümanların da doğadaki maddelerin biçimlendirilmesi sonucu ortaya çıktıklarını fark etmelerini sağladım. Bu, yapılacak çalışmalar için bence önemli bir bilgilendirmedir.”</p> <p>“Öğrencilerin de basit müzik materyalleri yaratmaları için derste kullandığımız çalgı aletlerinin çalışma prensipleri örneklendirilebilir. Örneğin, blok flüt parçalarına ayrılarak sesin nasıl oluştuğu, oluşan ses ile farklı notaları nasıl elde ettiğimiz açıklanabilir. Bu çalışma, diğer müzik aletlerinin yapısına ilişkin örneklerle de çoğaltılabilir.”</p>

Tablo 2'in Beşinci Kategori Bulguları

“Öğrencilerin de konulara uygun materyal yaratmaları için izlenecek yöntemlerin belirtilmesi” kategorisinde öğretmenlerin verdiği yanıtlara göre;

- Öğretmenlerin bir kısmı, örnek modelin ilk önce kendileri tarafından yapılarak öğrenciye yol gösterilmesi gerektiğini savunmuşlardır.

- Bir öğretmen, basit materyalleri öğrencilerin kendi yeteneklerini kullanarak yapması gerektiğini belirtmiştir.

- Bir öğretmen, öğrencilerin kendi kendilerine materyal yaratmaları için destek olunması hatta cesaretlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

- Konuya ilişkin basit materyal yapımında, okuldaki iş eğitimi öğretmeninden ve (varsa) atölyeden yararlanılabileceği bir öğretmen tarafından belirtilmiştir.

- Bir öğretmen, basit çalgı aletlerinin yaratılabilmesi için, mevcut çalgı aletleri hakkında öğrencilerin bilgilendirilmesi gerektiğini savunmuştur.

BÖLÜM IV

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç Tartışma

İlköğretim okulları müzik eğitiminde konuların materyal destekli işlenmesinin önemi herkes tarafından bilinmektedir. Bugüne kadar yapılan araştırmalar sonucunda da materyal destekli eğitimin öğrenciler üzerindeki olumlu etkiler yarattığı ispatlanmıştır. İlköğretim okullarında derse giren müzik öğretmenlerinin, öğrencilere gereken hedef davranışları kazandırması gerekmektedir. Öğretmen, öğrencilerin bir kavramı sorgulaması, araştırması ve yorumlaması için uygun zemin hazırlamalıdır. Bu, etkili öğretme – öğrenme sürecinin en önemli faktörlerinden biridir.

Ders materyallerinin hazırlanış aşamasında müzik öğretmenlerinin bir çok noktayı göz önünde bulundurması gerekmektedir. Gelişigüzel hazırlanan ya da seçilen eğitim materyalleri istenen öğrenmeyi sağlayamadığı gibi büyük zaman, emek ve para kaybına neden olmaktadır. Bu yüzden ders materyallerinin gerek hazırlanmasında, gerekse seçiminde eğitim – öğretim ve iletişim alanındaki araştırmalardan yararlanmak ve öğretme – öğrenme süreçlerinde bu araştırmaların ortaya koyduğu ilke ve ölçütleri öğretim teknikleriyle bütünleştirerek uygulamaya dönüştürmek gerekmektedir. Belli ilke ve ölçütler dikkate alındığı ölçüde hazırlanan ya da seçilen ders materyallerinin bu süreçteki yararlılığı artacaktır.

Görüşme sonuçlarının ortaya koyduğu veriler ışığında, müzik öğretmenlerinin daha çok kaset, CD, tepegöz ve blok flüt gibi materyalleri tercih ettiği gözlemlenmiştir. Bunun haricindeki materyaller sınıf ortamında pek kullanılmamaktadır.

İlköğretim okullarında görev yapan müzik öğretmenleri tarafından etkili bir ders materyalinin nitelikleri kısmen tanımlanabilmekte ise de uygulamadaki aksaklıklar hemen göze çarpmaktadır. Bunun nedenleri arasında:

- Özel okullar haricindeki ilköğretim okullarının, genellikle bünyelerinde ders materyalleri açısından donanımlı bir müzik odasının olmayışı,
- İlköğretim okullarında müzik dersinin haftada sadece bir ders saati oluşu,

• Bir çok müzik öğretmenin mevcut ders araç gereçlerinin kullanımı hakkındaki bilgi ve beceri eksikliği gibi unsurlar gösterilebilir.

Öneriler başlığı altında bu unsurlara değinilecektir.

Ders materyalleri iki ana başlık altında incelenebilir:

- Müzik eğitiminde kullanılan yaygın materyal türleri
- Alternatif ders materyalleri

Müzik eğitiminde kullanılan yaygın materyal türleri arasında yer alan yazılı materyallerin, kara tahtanın, resim, çizim ve grafiklerin, gerçek nesnelere ve modellerin, kaset ve CD'lerin, tepegöz asetatlarının ve video kasetlerin etkin kullanım biçimindeki ayrıntılar dikkat çekicidir. Kullanımı gayet basit gibi görünen bu materyallerin, uygulama aşamasında mutlaka dikkat edilmesi gereken belli başlı faktörlerinin bilincinde olunması gerekmektedir.

Bazen basit olarak nitelendirilecek bir materyal, amaca hizmet edecek şekilde ve bilinçli olarak kullanıldığında, etkili öğretim - öğrenme sürecine kendinden beklenemeyecek şekilde faydalar sağlamaktadır. Bu nedenle hiçbir öğretim materyali basite alınmamalı, etkin bir şekilde yararlanılabilmesi için kullanımındaki ayrıntılar çok iyi bilinmelidir.

Alternatif ders materyalleri geliştirme aşamasında öğretmenlere düşen rol çok büyüktür. Mevcut materyallerin yeterli olmadığı hatta bulunmadığı durumlarda alternatif ders materyalleri devreye girmelidir. Bazen bir teneke kutusu ile ritim veya içi su dolu bir şişeye ses elde edilebilir. Alternatif ders materyali geliştirme aşamasında ilk olarak bir amaç doğrultusunda hareket edilmelidir. Gereksiz ayrıntılardan kaçınılmalıdır.

İlköğretim okulları müzik eğitiminde alternatif olarak kullanılacak en önemli materyallerden biri de bilgisayarlardır. Teknolojinin bu denli ilerlediği bilgi çağında, bilgisayarlardan eğitim alanında mutlaka faydalanmak gerekmektedir. Bilgisayarlar bünyelerinde bir çok özellik barındırabildikleri için, eğitim alanında kullanıcıya sınırsız imkanlar sağlayabilirler. Uygun programlar vasıtası ile müzik eğitimi alanında çok etkili bir materyal haline gelebilirler. Öğretmen, öğrencilerin yaş gruplarını ve ihtiyaçlarını dikkate alarak, seçmiş olduğu bilgisayar programlarını

derste etkili bir şekilde kullanarak ulaşmak istediği hedefe kısa yoldan varabilir. Bu yüzden öğretmenin mutlaka bilgisayar kullanımını etkili bir şekilde bilmesi gerekmektedir.

Öğrencilerin de müzik derslerinde yaratıcılıklarını kullanmalarını sağlamak gerekmektedir. En iyi öğrenme şekillerinden biri de “yaparak – yaşayarak” öğrenmedir. Onların tarafından yapılması sağlanacak basit bir müzik aleti bile kendilerine duydukları özgüvenin artmasına neden olacaktır. Bir iş başarmanın mutluluğunu yaşayacaklardır. Hatta bu yolla müzik dersine duydukları ilgi bir kat daha artırılabilir.

Öneriler

- İlköğretimdeki idari kadrolar eğer mümkünse, imkânlarını zorlayarak herhangi bir odanın müzik odası olarak düzenlenmesini sağlamalıdır.
- Öğretim materyallerinin yeterli olmadığı ve alınması için maddi kaynağın bulunmadığı ilköğretim okullarında “Okul Koruma Dernekleri” işletilerek kaynak arayışına gidilmelidir.
- Müzik öğretmenlerinin hızla gelişen çağa ayak uydurarak, alanında kullanabileceği her türlü materyalden faydalanması gerekmektedir.
- Öğretmenler bu konuda, “Hizmet İçi Eğitim” kursları vasıtası ile bilinçlendirilmelidir.
- Öğrencilerin de müzik dersinde basit materyalleri üretmeleri için öğretmenler tarafından yöntemler geliştirilmelidir.
- Müzik öğretmenleri alternatif ders materyalleri geliştirebilme aşamasında yeterli bilgi ve beceriye sahip olmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKGÜN, Şevket (2003). *“Çevre İmkânlarıyla Basit Ders Araçları Yapımı”*, Giresun: Pegem A Yayıncılık.
- AKPINAR, Yavuz, (1999). *“Bilgisayar Destekli öğretim ve Uygulamalar”*, Ankara: Anı yayıncılık.
- ALKAN, Cevat, ELGİN, Güngör, ERGİN, Akif, TEKER, Necmettin, ASLAN, Zülfikâr (1987). *“Eğitim Teknolojisi”*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- BAL, Hatice, KELEŞ, Metehan, ERBİL, Oğuz (2002). *“Eğitim Teknolojisi Kılavuzu”*, Ankara: M.E.B. Yayınları.
- BÜYÜKKARAGÖZ, Savaş, ÇİVİ, Cuma (1997). *“Genel Öğretim Metotları”*, İstanbul: Öz Eğitim Yayınları.
- DEMİREL, Özcan, SEFEROĞLU, S. Sadi, YAĞCI, Esed (2003). *“Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme”*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- GOVER, Roger, PHILLIPS, Diane, WALTERS, Steve (1995). *“Teaching Practice Handbook”*, Heinemann.
- GÖKAYDIN, Nevide (1998). *“Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı”*, İstanbul: M.E.B. Yayınları.
- HALİS, İsa (2002). *“Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme”*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- KÜÇÜKAHMET, Leyla (1997). *“Eğitim Programları ve Öğretim”*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- ÖZFIRAT, Aysel, UZER, Aynur, YÜRÜKER, Serpil, GÜLEÇYÜZ, Dilek, DEMİRKOL, Şener (2000). *“Öğretmenler İçin Tepegöz Kullanım Kılavuzu”*, Ankara: Nuroi Matbaacılık.
- ŞAHİN, Tuğba Yanpar, YIDIRIM, Soner. *“Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme”*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- UÇAN, Ali, YILDIZ, Gökay, BAYRAKTAR, Ertuğrul (2002). *“İlköğretimde Müzik Öğretimi”*, Ankara: M.E.B. Yayınları.

YALIN, Halil İbrahim (2003). *“Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme”*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

YILDIRIM, Ali, ŞİMŞEK, Hasan (2003). *“Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Teknikleri”*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İNTERNET KAYNAKÇASI

<http://www.egitim.aku.edu.tr/mucar.htm> (Son erişim tarihi: 23.05.2004)

<http://www.happynote.com/music/learn.html> (Son erişim tarihi: 02.06.2004)

<http://www.ijci.org/product/taimn/T05006.pdf> (Son erişim tarihi: 25.05.2004)

<http://www.stu.inonu.edu.tr/~usozen/comp/bilgisay.htm> (Son erişim tarihi: 03.06.2004)

<http://www.tubitak.gov.tr/sbag/klinik09.htm> (Son erişim tarihi: 03.06.2004)

<http://www.yayim.meb.gov.tr/yayinlar/157/gungordu.htm> (Son erişim tarihi 20.05.2004)

